

НУБІП України

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ І ПЕРЕКЛАДУ
Освітньо-кваліфікаційний рівень «Магістр»
Спеціальність 035 «Філологія»

Освітня програма «Англійська мова та друга іноземна»

Спеціалізація: 035.041 – германські мови та літератури (переклад включно)

Програма підготовки **освітньо-професійна**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри

іноземної філології і перекладу,

доктор педагогічних наук, професор

Амеліна С.М.

«___» _____ 2023 р.

НУБІП України

ЗАВДАННЯ

ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Студент **Бабенко Кирило Юрійович**
Тема магістерської роботи: «Неологізми в сфері інформаційних технологій та проблеми їх перекладу українською мовою»

затверджена наказом від «__» _____ 2023 р. № _ «__»

Керівник магістерської роботи: кандидат педагогічних наук, доцент Тепла О.М.

Термін подання студентом магістерської роботи: «3» листопада 2023 р.

Вихідні дані до магістерської роботи: Закон України «Про освіту», Закон України «Про вищу освіту», Концепція розвитку освіти до 2025 року.

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Схарактеризувати поняття неологізмів у сучасному мовознавстві.
2. Проаналізувати поняття неологізмів у перекладознавчому аспекті.
3. Визначити специфіку утворення англомовних неологізмів у сфері інформаційних технологій.
4. Дослідити способи відтворення англомовних неологізмів у сфері інформаційних технологій українською мовою.

Перелік графічного матеріалу: доповідь, презентація до доповіді, постер.

Дата видачі завдання 17 жовтня 2022 р.

Керівник магістерської роботи

О. М. Тепла

Завдання прийняв до виконання К. Ю. Бабенко
НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

ЗМІСТ

НУБІП України

ВСТУП 4

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ НЕОЛОГІЗМІВ У МОВОЗНАВСТВІ ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВІ 7

1.1 Поняття неологізмів та їх функціонування 7

1.2 Неологізми як перекладознавча проблема 14

1.3 Інтернет-дискурс як новий тип комунікації 18

Висновки до розділу 1 28

РОЗДІЛ 2. СПОСОБИ ТВОРЕННЯ НЕОЛОГІЗМІВ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ 31

2.1 Морфологічні способи творення неологізмів у сфері інформаційних
технологій 31

2.2 Лексико-семантичні способи творення неологізмів у сфері інформаційних
технологій 39

Висновки до розділу 2 45

РОЗДІЛ 3. СПОСОБИ ВІДТВОРЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ НЕОЛОГІЗМІВ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ 48

3.1 Синергія лексичних та граматичних трансформацій 48

3.2 Особливості перекладу неологізмів англійської мови у сфері
інформаційних технологій 52

Висновки до розділу 3 60

ВИСНОВКИ 63

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ 65

ВСТУП

НУБІП України

Сучасний світ стрімко розвивається, а з ним і сфера інформаційних технологій. Нові ідеї, технології та продукти з'являються щодня, і це потребує нових слів та виразів для їх опису. Такі слова називаються неологізмами. Вони швидко стають невід'ємною частиною мови, даючи змогу передавати інформацію відповідно до сучасних реалій.

Проблема перекладу неологізмів набуває особливої актуальності в контексті глобалізації та інтернаціоналізації. У сфері інформаційних технологій здебільшого використовують англійську мову, яка є міжнародною. Однак для розуміння та ефективного використання нових термінів і понять, їх необхідно адаптувати до власної мови. Це може стати викликом для української мови, оскільки для деяких термінів та понять немає адекватного перекладу або відповідного відображення культурного контексту.

Дослідження неологізмів у сфері інформаційних технологій важливе не тільки для розвитку української мови, але й для підтримування академічної та наукової спільнот, які потребують спільної мови для обміну знаннями та ідеями.

Українські дослідники, такі як Віра Заболоцька, Соломія Павличко та Марія Левчук, вже працювали над проблематикою перекладу неологізмів та адаптації нових термінів до української мови. Їхні роботи дають змогу зрозуміти основні принципи, методи та підходи до перекладу термінів у галузі інформаційних технологій, а також виявляють можливі труднощі та виклики, з якими стикаються перекладачі.

Актуальність дослідження визначається необхідністю вивчення

проблеми неологізмів у сфері нових інформаційних технологій, їхнього перекладу. Дослідження змін у мовній сфері дозволяють констатувати сучасні тенденції у мовній системі, вплив на неї змін у суспільному житті. Вибір лексики у сфері нових інформаційних технологій пояснюється тим, що за

останнє десятиліття найбільш зміни відбувалися саме в цій галузі. Комп'ютер привносить у спілкування значну кількість принципово нових невербальних (засобів передавання значень (піктограми, маніпуляції із зоровими об'єктами),

однак, позиція слова в комунікації, опосередкованої комп'ютером, залишається дуже міцною.

Об'єктом дослідження є неологізми у сфері інформаційних технологій.

Предметом дослідження є способи відтворення англomовних неологізмів у сфері інформаційних технологій українською мовою.

Метою роботи є структурний аналіз англomовних неологізмів у сфері інформаційних технологій та вивчення труднощів їхнього перекладу українською мовою.

Задля реалізації поставленої мети необхідно було вирішити такі

завдання:

- схарактеризувати поняття неологізмів у сучасному мовознавстві;
- проаналізувати поняття неологізмів у перекладознавчому аспекті;
- визначити специфіку утворення англomовних неологізмів у сфері інформаційних технологій;

- дослідити способи відтворення англomовних неологізмів у сфері інформаційних технологій українською мовою

Матеріалом дослідження слугували лексичні одиниці, що з'явилися протягом останнього десятиліття і зафіксовані у таких електронних словниках, як Word Spy, Urban Dictionary.

Методи дослідження. Для досягнення мети та вирішення поставлених завдань у роботі застосовано такі методи: аналіз, синтез, узагальнення – для формулювання теоретичних засад і висновків дослідження; зіставний метод –

для порівняння лексичних структур мовою у мові оригіналу та їхніх українських відповідників; контекстуально-інтерпретаційний для визначення специфіки значення неологізмів у сфері інформаційних технологій; метод трансформаційного аналізу, що дав змогу вивчити різні

способи перекладу неологізмів у сфері інформаційних технологій; метод сумільної вибірки – для вилучення лексичних одиниць для аналізу.

Наукова новизна роботи полягає в комплексному дослідженні неологізмів у сфері інформаційних технологій в перекладознавчому аспекті.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження висвітлено на VI Міжнародній науково-практичній студентській конференції «Світ мов і мови світу» (м. Київ, 30 березня 2023 р.).

Теоретична значущість роботи полягає у тому, що проведене дослідження є вагомим внеском у теорію номінації. У роботі також узагальнено відомості про основні словотворчі моделі англomовних неологізмів у сфері інформаційних технологій та труднощі іншого перекладу українською мовою.

Практичне значення роботи полягає у тому, що отримані результати дослідження можуть бути використані у навчальних теоретичних курсах з неології, для створення навчальних і навчально-методичних посібників з перекладу, перекладних словників, для подальшого дослідження структурних і семантичних особливостей англomовних неологізмів у сфері інформаційних технологій та труднощів іншого відтворення українською мовою.

Структура та обсяг роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, а також списку використаних джерел (57 позицій, із них – 7 іноземними мовами).

Загальний обсяг роботи становить 71 сторінку, основного тексту – 62 сторінки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ НЕОЛОГІЗМІВ У МОВОЗНАВСТВІ ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВІ

1.1 Поняття неологізмів та їх функціонування

Увага дослідників до проблем неології сьогодні зумовлена значною роллю нових слів як дзеркала мовного розвитку, що яскраво відображає адаптацію мови до змін, що змінюються, під впливом екстралінгвістичних факторів. У сучасних працях із неології наголошується, що поява лексичного новоутворення починається з практик і слововживання, оскільки історично сформовані, соціально зумовлені, політичні, економічні та культурні умови життя мовної спільноти впливають на лексико-номінативну мовну діяльність.

Однією з проблем сучасної неології є відсутність чіткої термінологічної бази, оскільки у сучасній лінгвістиці нині немає єдиного підходу до визначення понять «нове слово», «неологізм» та «інновація». Декілька десятиріч тому поняття «інновація» використовувалося для позначення нового слова, що з'явилося в мові внаслідок структурних та семантичних змін або запозичення. Проте нині деякі дослідники (Е.В. Сенько та ін.), визначають інновації як родові поняття, що означає нові явища на всіх рівнях мови [16, с. 16].

Л.Л. Касаткін зазначає, що термін «новоутворення» має безпосередній стосунок до деривації та вказує на морфологічні, синтаксичні, фонетичні аспекти творення нового слова [10, с. 118].

Г.Ф. Аліаскарова під «новоутвореннями» розуміє неологізми, що складаються з окремих слів і елементів, що раніше використовувалися в мові, або їх нової комбінації [3, с. 227].

Поява неологізмів зумовлена особливістю мовної системи, оскільки лексичний склад мови є найбільш мінливою та рухливою сферою мови, що

відображає зміни суспільно-політичного та культурного характеру життя суспільства.

Необхідно відзначити, що сучасні дослідники умовно поділяють поняття «неологізм» на широке, щодо якого будь-які нові лексичні одиниці, що з'являються в мові та мовленні, вважаються неологічними, і вузьке, згідно з яким неологічною вважається лише та лексика, яка виникла через загальну потребу дати ім'я новому предмету або висловити нове поняття і яка функціонує в мові як відтворювані одиниці [6, с. 129].

Ми дотримуємось визначення І.В. Арнольд, яка під неологізмом розуміє лексичну одиницю, утворену за наявними в мові словотворчими моделями або запозичену для позначення нового (передусім невідомого) предмета або нового значення у вже наявного слова, що знову з'явилося в мові на певному етапі його розвитку [5]. Дослідник вважає, що будь-яке нове слово має тимчасову конотацію новизни, що є однією з основних ознак неологізму. [5].

Розглянемо визначення поняття «неологізм», подані зарубіжними лінгвістами. Проаналізувавши роботи британських неологістів, ми зазначили, що їм властиво використовувати поняття «neologism» у значенні «new words people make up» як рівнозначні та взаємозамінні, хоча перший термін відзначається більшою частотністю вживання [18, з. 53].

На наш погляд, дефініція, запропонована Дітером Хербергом, досить повно відображає суть, походження і функціонування в мові неологізму: одиниця або значення, які з'являються в співтоваристві, набувають поширення, відповідають мовній нормі та протягом певного етапу мовного розвитку сприймаються більшістю носіїв мови як нові [3, с. 226].

Велика кількість нових слів, що увійшли до мови останнім часом, дає можливість виявити конкретні типи неологізмів та класифікувати їх. Лінгвісти по-різному підходять до питання типології неологізмів.

Беручи до уваги результати робіт таких дослідників, як Н.З. Котелова, Т.Б. Попова, Н.Д. Фельдман, І.В. Арнольд та інші, ми можемо виділити основні

характеристики неологізму: він має тимчасову конотацію новизни, може бути зафіксований у словниках, має номінативну функцію, не має авторства.

Розглянемо різноманітність класифікацій неологізмів, яка показує, що критерії вибору неологізмів змінюються залежно від їх характеристик.

Сьогодні у лінгвістиці одними з найбільш вживаних та загальноновизнаних критеріїв вибору неологізмів є такі: спосіб виникнення; тривалість функціонування; міра новизни; ставлення до мови/мов; метод творення слів.

Розглянемо детальніше кожен із цих критеріїв. Залежно від способу виникнення неологізмів, сучасні дослідники виділяють лексичні, семантичні та фразеологічні неологізми. Лексичні неологізми (неолексеми) формуються за двома моделями словотворення, семантичні (неосемеми) виникають у результаті надання нових значень уже відомим словам, фразеологічні (неофраземи) створюються в результаті присвоєння нового значення фразі чи виразу [15].

Семантичні неологізми часто виявляються у метафоризації або метонімізації, скороченні або розширенні попередньо відомого значення.

Зазвичай метафоричні вирази вважаються природним елементом поетичного стилю, але в сучасному світі їх використовують і в публіцистичному дискурсі [23, с. 92]. Метафори часто застосовуються в заголовках журналів, щоб зацікавити читача та спонукати його ознайомитись зі статтею. Метафора

ґрунтується на непрямому порівнянні двох об'єктів або явищ, оснований на спільній характеристиці [13]. Наприклад, "tiger parents" може символізувати батьків, які наполягають на успіхах своїх дітей у позашкільних заходах, використовуючи авторитарні методи виховання, що має негативний відтінок та відображає осуд.

Метонімія полягає в перенесенні назви з одного об'єкта чи явища на інший на основі їх зв'язку [14]. Зокрема, вираз «sheepskin» може означати «дублянку». Метонімія, як і метафора, слугує інструментом привертання уваги читача до заголовків і текстів ЗМІ.

Широке використання слова (generalization, extension) відбувається в мовній системі закономірно й ефективно [19, с. 61]. Внаслідок цього процесу певне слово може набути більш загального значення через омонімію або полісемію. Ф. Катамба зазначає, що цей процес стосується до назв комерційних продуктів або наукових принципів (наприклад, слово Galileo для назви європейської навігаційної системи) [22].

Звуження значення (specialization) полягає в скороченні кількості значень слова [21, з. 42]. Розглянемо слово «fowl», яке колись означало будь-яку птицю, а тепер використовується лише для позначення свійської птиці, що розводиться для м'яса та яєць. Згідно з думкою Д. Креста, існують дві ключові причини зміни значення слів: «amelioration» («покращення», «удосконалення») та «deterioration» («погіршення») [19, с. 64]. Амеліорація

полягає у тому, що слово отримує покращене, «позитивне» значення, як у випадках зі словами "Teah", "revolutionary", "knight" та "nice", які змінилися з часом.

У науковому дослідженні неологізмів одним з найбільш поширених критеріїв є класифікація за часом існування. Сучасні лінгвісти на основі аналізу своїх робіт виділяють такі категорії неологізмів:

– «факти короткочасного існування на рівні мова/текст» (ті, що використовуються лише раз);

– «слова, значення та поєднання, які інтегровані у мовну систему і стали її повноправними членами»;

– «новаторські поняття, що існують у мові лише короткий час і зникають» (так звані «історизми сучасності») [1, с. 90].

Багато дослідників також класифікують неологізми за ступенем новизни, поділяючи їх на абсолютні та відносні. Абсолютні неологізми – це нові слова, що раніше не були вживані у мові, як *спів* та *пупон* [5, с. 324]. Відносні неологізми – це слова, які є новими, але не зовсім для мови.

До цієї групи належать застарілі або маловживані слова, які знову використовуються в сучасній мові, не втративши свого первісного значення.

Наприклад, слово "curfew", яке було запозичене з французької мови в середньовіччя, нині зазнало відродження та активно використовується у

сучасному мовленні. Вчені також розглядають звичайні слова, які змінили своє значення через семантичні та фразеологічні зміни, наприклад «maid»

(сьогодні – служниця) і «pray» (сьогодні – молитися). До цієї ж категорії належать внутрішні запозичення, що перейшли до літературної мови з

розмовної, просторічної чи діалектної лексики [4].

Проте деякі вчені мають іншу думку. Зокрема, С.І. Аласторцева поділяє неологізми на сильні та слабкі за ступенем новизни. Вона вважає, що сильні

неологізми характеризуються особливо яскраво відчутною новизною та незвичайністю [2, с. 485]. Відмінним прикладом таких сильних неологізмів є

індивідуально-авторські новоутворення з експресивним та емоційним забарвленням. Наприклад, слово "boughtetto", створене афроамериканським

реп-виконавцем NurphyLee шляхом поєднання слів "bourgeois" та "ghetto", має негативну конотацію та означає «заможна особа, яка не дотримується норм

пристойності в суспільстві» [8]. До сильних неологізмів належать також нові номінації сучасних реалій, що характеризуються певною ступенем новизною. До

категорії м'яких неологізмів належать слова, які були відомі раніше, але отримали нове значення, наприклад, слово "egg", що тепер може означати

"бомба" тощо.

Згідно з А.А. Брагінім, неологізми поділяються на дві основні категорії - звичайні та незвичайні неологізми. Звичайні неологізми також можуть бути

названі стандартними. У м'яких новотворах автор виділяє потенційні та оказіональні новоутворення [6].

Тепер розглянемо моделі створення неологізмів. За висловлюваннями дослідників, в англійській мові найбільш поширеними продуктивними

моделями створення неологізмів є:

афіксація (affixation, derivation). Цей процес передбачає додавання префіксів та суфіксів до кореня або основи слів (transalpine, defrost, ex-singer, multiracial, divorcer, bushism, fashionista). Поява похідних неологізмів свідомо фіксується мовцями тільки тоді, коли вони усвідомлюють новизну позначається, оскільки цей спосіб творення слів є традиційним для англійської мови [9, з. 54];

- зворотне словотворення (backformation, back-derivation), що полягає в відокремленні афікса для створення нового слова (baby-sitter – to babysit; television – to televise). Процес зворотного словотворення розглядається як reversal of derivation (процес, протилежний деривації), оскільки спочатку формується складніше слово, після чого деякий елемент, зазвичай суфікс, відокремлюється [24, з. 508]. За даними Л. Бауера, у 87% випадків зворотне словотворення сприяє творенню нового дієслова [17]. Це підкреслює важливість цього процесу у мові.

- конверсія (conversion). Конверсія полягає в тому, щоб перетворити слово, змінюючи його частину мови без змін у написанні або вимові. Л. Бауер стверджує, що це процес, який можна застосувати до будь-якої лексеми [17]. Зазвичай, конверсія містить перетворення іменника у дієслово (наприклад, to butterfly – блукати містом без конкретної мети). Конверсія також активно використовується для утворення нових термінів, таких як to backstroke, to lesion, to polygraph тощо. Ще одним ефективним методом є утворення дієслова від частки, як у випадку з to up a tree - вилізти на дерево.

- словоскладання (compounding) – це процес злиття слів або їхніх основ для утворення нового складного слова. Варто відзначити, що серед складних неологізмів переважно трапляються двокомпонентні одиниці. Найбільш поширеним моделями є такі, як N + N ≠ N (наприклад, ghostwriter) та A + N = A (перший клас). Ці моделі продовжують активно використовуватися в сучасній мові, підкреслюючи їх важливість для створення нових слів.

Менш продуктивними способами творення неологізмів є такі:

1. Усічення (clipping) – це процес скорочення слова без зміни його лексичного та граматичного значення. На думку М. Калока, необхідно відрізнити просте усічення (plain clipping), яке складається лише з усіченого слова, від «прикрашеного» усічення (embellished clipping), сформованого з усіченої форми із додаванням суфікса [21, с. 67].

2. Аббревіатури (abbreviations) – це стиснення слів через об'єднання початкових літер, що вимовляються послідовно (SMS, MP3, UN). Зазвичай аббревіатури використовуються для технічних термінів, назв груп та організацій.

3. Акроніми – це спосіб скорочення слів, який полягає в комбінуванні початкових літер слів, що вимовляються як єдине слово. Вони мають граматичні особливості звичайних слів, наприклад, множину, як у WASPs (White Anglo-Saxon Protestants).

Щодо блендингу або телескопних слів, вони формуються шляхом злиття повної основи одного слова з усіченою основою іншого слова або зі злиття усічених основ двох слів [12]. Блендинг активно використовується в мас-медіа та рекламі, адже незвичні та "свіжі" слова справляють певний ефект на реципієнта [7]. Зокрема, цей метод словотвору використовують в найменуванні торгових марок у спорті, як у випадку з відомою торговою маркою "Adidas", що є результатом злиття імені Adi Dassler – засновника компанії, яка виробляє спортивний одяг та взуття [9].

4. Подвоєння (reduplicatives) – це фонетично зумовлені складні слова, які формуються на основі рими або зміни голосних. Наприклад, super-duper, tick-tock, walkie-talkie [19, с. 141]. У таких конструкціях перша частина має більшу вагу, ніж друга, хоча обидві основи можуть бути автономні [22]. Зважаючи на дослідження Р. Свірка, крім римованих подвоєнь та подвоєнь зі зміною голосних, слід виділити чотири типи подвоєння: 1) імітація звуків, як от slip-slop; 2) опис рухів, як-от seesaw; 3) зневажливі, наприклад, focus-pocus, dilly-dally; 4) підсилювальні, як tip-top, mumbo-jumbo [25, с. 782].

Отже, основними методами класифікації неологізмів є: класифікація за механізмом походження, тривалістю існування, ступенем новизни, ставленням до мови/мов та способами словотворення. Відповідно до способів походження, неологізми можуть бути лексичними, семантичними або фразеологічними; з огляду на тривалість існування - одноразовими, часто вживаними або стабільно вбудованими в мовну систему.

За ступенем новизни неологізми поділяються на абсолютні та відносні. У контексті мови/мов вони можуть бути звичайними або незвичайними. Основні моделі словотворення для неологізмів у англійській мові містять: афіксацію, зворотне словотворення, конверсію, композицію, скорочення, аббревіатури, акроніми, блендинг та подвоєння.

Неологізми відіграють важливу роль у мові, сприяючи її розвитку та унікальності, завдяки своїй здатності відображати нові явища й ідеї. Головна різниця між неологізмами та іншими словниковими одиницями полягає у тому, що вони мають особливі якості, які проявляються у самому терміні слова.

1.2 Неологізми як перекладознавча проблема

Переклад неологізмів передбачає, щоб вони були зрозумілі й відтворені іншою мовою безпосередньо або через пояснення. У разі відсутності прямого еквівалента певного соціально-політичного явища, можна описати його або передати фонетичну чи орфографічну форму слова. Багато неологізмів не мають відповідників у словниках, тому вони стають предметом авторського перекладу.

Якщо у двомовних словниках зафіксовано відповідники, то, зазвичай, не виникає особливих труднощів у процесі перекладу неологізмів. Єдине, що слід відзначити, це те, що за наявності у словнику двох і більше відповідників перекладач повинен враховувати контекст і прагматичну установку перекладу, обираючи найбільш точний варіант.

Основна проблема полягає у перекладі неологізмів, яких немає у словниках. Тут ми зупинимось на основних труднощах перекладу таких лексичних новоутворень.

Значну складність для перекладу становлять неологізми, що позначають певний образ, як от: bank of mom and dad (person's parents regarded as source of financial assistance or support). Для перекладу цього англійського неологізма дібрано функціональний аналог в українській мові. Взятши за основу значення неологізма в тлумачному словнику, запропоновано такий варіант перекладу:

батьківська підтримка (випадок, коли батьки допомагають своїм дітям фінансово). Незважаючи на те що, що запропонований варіант позбавляє слова образності, він вирішує проблему адекватності перекладу, оскільки передає закладений в англійському неологізмі сенс.

Отже, основна складність у перекладі неологізмів полягає у з'ясуванні значення нового слова. Власне переклад неологізму, значення якого вже відомо перекладачеві, завдання порівняно простіша, і вирішується вона шляхом використання різних прийомів та способів перекладу залежно від того, до якого типу слів належить цей неологізм.

Сформулюємо основні рекомендації щодо перекладу неологізмів.

1. Спробувати розкрити значення неологізму. Розкриття значення неологізму здійснюється через:

а) використання словника. Якщо нове слово відсутнє в англо-українському словнику, слід спробувати знайти його в англо-англійському тлумачному словнику. Як відомо, у словнику Вебстера та в ряді інших англо-англійських словників є спеціальні розділи «Нові слова» (New Words Section);

б) з'ясування значення неологізму із контексту. Найчастіше перекладачеві доводиться визначати значення неологізму з контексту, використовуючи відомі прийоми. Іноді для правильного розуміння неологізму необхідно враховувати історію його виникнення, різноманітні літературні та фактичні асоціації, пов'язані з новим словом;

в) аналіз структури неологізму. Нові слова в мові не виникають на порожньому місці, вони створюються на базі наявних слів і морфем, часто на основі аналогії. Аналіз значення таких слів і морфем може суттєво допомогти з'ясувати значення неологізму.

2. Перевірити запропонований варіант можливо також шляхом пошуку його у творах інших авторів. Така перевірка можлива у будь-якому інтернет-пошуковикі.

Основними способами перекладу неологізмів є транскрипція, транслітерація, калькування, описовий переклад.

Транскрипція полягає у фонетичному принципі, тобто у передаванні літерами звуків англійської назви.

Транслітерація полягає у передаванні графічного образу, і використовується для відтворення власних назв (Elliot - Еліот), географічних назв (Salt Lake City - Солт Лейк Сіті), особливостей суспільного життя та матеріального побуту.

Для перекладу лексики, яка має відповідники в мові перекладу, застосовують калькування, тобто утворення нового слова, словосполучення або складного слова для позначення відповідного предмета на основі елементів та морфологічних співвідношень, наявних у мові, наприклад, global village (всесвітнє село).

Робота з неологізмами потребує від перекладача спеціальних навичок і вмінь, адже ці слова зазвичай трапляються у науковій літературі. Так, зокрема, у сфері інформаційних технологій з'являється значна кількість нових лексичних одиниць.

Сучасна англійська мова використовує різноманітні методи для творення неологізмів: як розширення значення, префіксальне та суфіксальне утворення нових слів, конверсію, субстантивізацію, адективацію та інші. Проте варто зазначити, що не всі згадані методи застосовуються однаковою мірою, а відносна вага кожного з них у процесі словотворення може відрізнитися.

Розглянемо детальніше кожен із вищезазначених методів і наведемо ілюстративні приклади:

1. Розширення семантичного поля. Слова, що використовуються в різних ситуаціях, набувають нових відтінків значення, а в деяких випадках і зовсім нового значення. Наприклад, слово «landslide» відомо як «зсув» або «обвал у горах», але в політичному контексті воно набуває переносного значення: 1) гостра зміна громадської думки, зокрема стосовно політичних питань; 2) різке перерозподілення голосів між партіями. Отже, поява нових значень витісняє первинні, роблячи слова більш актуальними у різних ситуаціях.

2. Утворення нових слів за допомогою префіксів та суфіксів.

3. Утворення неологізмів за допомогою конверсії, субстантивзації та ад'єктивзації.

Конверсія – це метод словотворення в лінгвістиці, який полягає у переході основи слова до іншої парадигми словозміни: to front - page - відповідає українському "розмістити на першій сторінці".

Субстантивация – це процес, коли слова інших частин мови (прикметники, дієслова, дієприкметники, числівники) переходять до категорії іменників: the poor – "бідні", the wounded – "поранені"

Ад'єктивация позначає процес переходу слів інших частин мови до прикметників.

4. Запозичення з інших мов.

Запозичення слів із іноземних мов є одним з найбільш поширених методів творення неологізмів, особливо якщо відповідного слова у мові-перекладі немає.

Наприкінці варто зазначити, що досягнення адекватності в перекладі неологізмів англійських текстів потребує врахування таких основних умов:

1. Розуміння взаємодії неологізмів з контекстом та знання основних випадків вживання різних структурних та семантичних типів неологізмів.

2. Володіння основними методами перекладу неологізмів, а також розуміння української термінології певної галузі, що дозволяє знайти еквівалентний український варіант відповідного англійського неологізма.

3. Навички правильного вибору та використання найбільш вдалого способу творення нового відповідника для перекладу неологізму, який не має українського еквівалента або відображає специфічне явище, якого немає в нашій дійсності.

Відповідний переклад неологізмів є складним завданням, незважаючи на те, що неологізми мають більш виражену семантичну визначеність та самостійність порівняно з іншими словами. Перекладаючи неологізми, перекладач у кожному випадку обирає найбільш відповідний варіант, ґрунтуючись на контексті. Завдання перекладача полягає в тому, щоб передати не лише зміст, а й стиль висловлювання. Саме цей обов'язок потребує аналітичного підходу на стадії перекладацького процесу.

1.3 Інтернет-дискурс як новий тип комунікації

Дискурс у разі сприймається як мовний процес, що реалізується за умов реальної дійсності, що впливає на нього. Найбільш популярним серед лінгвістів вважається таке визначення: дискурс – це «мова, занурена в життя»,

в якому наголошується на динамічності розвитку дискурсу, його зв'язку з реальністю, згодом і характером комунікації [1, с. 136-137]. Інший варіант розуміння дискурсу пропонує французький вчений М. Фуко, на чільне місце ставить особливості прояви індивідуального стилю автора, спосіб говоріння

(створення тексту) і своєрідність ідеології, в якій формується дискурс [15]. Ще

один напрям, що вивчає дискурс, належить Ю. Хабермасу. Він передбачає пояснення дискурсу відсторонено від комунікативної ситуації. Дискурс сприймається як ідеальне уявлення суджень, дій, спонукань [14; 15]. У нашому

дослідженні ми дотримуємося лінгвістичного підходу до розуміння дискурсу

та вважаємо, що доцільно визначати дискурс як сукупність динамічної мовної дії та її результату, що виявляється у реальній дійсності та пов'язана з нею. Тобто дискурс передбачає специфіку процесу створення тексту, і сам текст (набір текстів) як результат когнітивної діяльності автора у певній соціальній реальності. Провідні дослідники вітчизняної та зарубіжної лінгвістики вказують такі властивості дискурсу, як участь у його формуванні не тільки вербальних, а й паралінгвістичних засобів, супутнього мовлення (міміка, жести, емоційність, вплив на адресата, ритмічність тощо), орієнтованість на адресата, усна та письмова форми існування тощо. [1; 2; 8; 10; 11; 13].

Відомі роботи з типологізації дискурсу, яка ведеться у трьох напрямках: прагмалінгвістичному, тобто враховує контекст і своєрідність комунікативної ситуації, діалогічному, що звертає увагу на діалогічність форми дискурсу та культурологічному, що зосереджує увагу дослідників на комунікативну компетенцію автора та адресата [13; 15]. Останніми особливою увагу привертає дискурс у зв'язку з новим комунікативним майданчиком – Інтернетом [3; 9; 11; 13].

У роботах дослідників дискурс мережі характеризується як глобальне міжкультурне явище, особливий різновид усно-писемного дискурсу, що функціонує в інтерактивній сфері. Віртуальність Інтернет-дискурсу пояснюється його глобальністю, умовністю, домислюваністю, неоглядністю, нескінченністю [3]. Активно вчені використовують терміни «віртуальний дискурс», «комп'ютерний дискурс», «електронний дискурс». Ми, у свою чергу, розуміємо віртуальність як концептуальну ознаку дискурсу Інтернету. Дійсно, користувач змушений припускати, уявляти те, що ховається у тривимірній глибині мережі [6; 7].

Пропонований підхід до вивчення інтернет-дискурсу зводиться до виділення універсальної системи його ознак, що конституюють. Інтернет-дискурс ми розуміємо як сукупність мережевих продуктів у віртуально-реальних умовах, в рамках лінгвістичного та паралінгвістичного контексту та

сприймаються адресатом з урахуванням комунікативної та когнітивної діяльності, що реалізується. Ми пропонуємо методологію аналізу Інтернет-дискурсу, оскільки сучасне вивчення специфіки мережного дискурсу вказує на необхідність його комплексного опису. Ми формуємо універсальну систему конституючих ознак дискурсу Інтернету та виділяємо дві їх групи: внутрішні (когнітивність, інтерактивність, варіативність) та зовнішні (психологічність та соціологічність).

Дамо коротку характеристику кожній ознаці. Когнітивність розкриває глибокий зв'язок між роботою свідомості людини та виникненням Інтернету як результату пізнання дійсності, підсумку роботи думки людини. Дискурс інтернету наголошує на цьому зв'язку, оскільки є життєподібним формуванням, багатотемним і складним, як і дискурс самого життя. Дискурс мережі формується за рахунок взаємодії безлічі когнітивних сфер (субдискурсів), що відбивають різні сторони реальної дійсності. Це властивість дискурсу мережі називаємо когнітивною взаємодією [4]. Когнітивність як конституюча ознака змушує звертатися до структурних та змістовних особливостей дискурсу інтернету.

Змістовні риси дискурсу інтернету звертають увагу на відкритий та закритий характер його субдискурсів. При цьому відкритими ми вважаємо ті субдискурси, які набувають свого розвитку, розкриваються у вигляді нових текстів, на нових мережевих сторінках, що виявляється можливим завдяки гіперпосиланням, які ведуть користувача від одного матеріалу до іншого, в результаті чого людина отримує більше інформації з конкретного питання. Закритими назвемо ті субдискурси, які не мають на увазі свого розвитку та не пов'язані тематично гіперпосиланнями з іншими сторінками в мережі.

Змістова специфіка дискурсу мережі порушує питання трансформації відомих текстових категорій: локалітвність, темпоральність, проблемність, авторство, адресність, які набувають у мережі нових рис [6; 11; 12]. Зазначимо, що структурні та змістовні властивості дискурсу інтернету становлять його

когнітивність, оскільки розкривають роботу свідомості людини під час користування інтернетом як комунікативним майданчиком. Все, що ми бачимо в мережі - це під роботи мисленнєвої діяльності людини, що і виражається

особливо структурною та змістовною організацією дискурсу. Інтерактивність є другою виділеною нами конститууючою ознакою дискурсу мережі. Ця ознака

пов'язана з експансією адресата, зі змінами у комунікативній моделі, що спостерігаються у дискурсі інтернету. Розкриваючи цю ознаку, ми

звертаємося до питань трансформації моделі «автор-текст-адресат» та до виникнення особливих показників, які розкривають дружність дискурсу інтернету до людини.

Виникнення інтернету у ХХ столітті як засобу отримання та зберігання інформації сприяло появі світового інформаційного середовища зі

складноорганізованою структурою. Протягом останніх кількох десятиліть інтернет посів позицію домінуючого каналу та засобу інформації, витіснивши

радіо та телебачення. За даними Internet World Stats, у березні 2019 року кількість інтернет-користувачів у світі становила близько 4,4 млрд осіб (або

56,8% населення Землі). World Stats]. Сьогодні для більшості користувачів

інтернет - найбільш комунікативний майданчик, що надає величезний спектр можливостей для спілкування нового формату, що дозволяє говорити про інтернет не стільки як засіб масової інформації, скільки як засіб масової

комунікації. З погляду теорії соціальних комунікацій, інтернет є глобальною

соціально-комунікативною комп'ютерною мережею, призначеною для задоволення особистісних та комунікативних соціальних потреб за рахунок використання телекомунікаційних технологій. Таке визначення інтернету

безпосередньо підводить нас до поняття інтернет-дискурсу, яке все частіше

трапляється в сучасних дослідженнях (у лінгвістичних роботах також використовують терміни «віртуальний дискурс», «комп'ютерний дискурс», «електронний дискурс», «онлайн-дискурс» та ін.). Тоді як власне інтернет є

глобальною системою комп'ютерних мереж, поняття інтернет-дискурсу

використовують для опису когнітивно-комунікативного простору мережі, а значить для опису всієї сукупності представлених у ній текстів у широкому розумінні терміна в поєднанні з усім різноманіттям екстралінгвістичних факторів. Так, М.С. Рижков під інтернет дискурсом розуміє «когнітивно-комунікативний простір глобальної мережі, в якому за допомогою електронного каналу передавання даних та гіпертекстуального механізму їх структуризації та маршрутизації за допомогою (пара)вербальних засобів здійснюється комунікативна взаємодія, що характеризується субституцією реального образу вигаданою» [201]. Інші дослідники визначають інтернет-дискурс як «сукупність текстів, об'єднаних архітемою Інтернет та реалізованих у штучно створеному комунікативному просторі, що передбачає дистантне інтерактивне спілкування віртуальних комунікантів» [2016: 215], як «спілкування в комп'ютерних мережах» [2004: 56]. Як і будь-який інший тип дискурсу, інтернет-дискурс має певний набір характеристик. Очевидно, що через складність і відносну новизну досліджуваного явища, набір даних особливостей відрізняється у різних дослідників. Наприклад, Н.Г. Асмус виділяє такі риси інтернет-дискурсу, як суб'єктивність інформації, інтерактивність, гіпертекстуальність, креативність, глобальність, анонімність, мозаїчність [2005: 8]. Є.В. Горина до внутрішньосистемних характеристик інтернет-дискурсу відносить когнітивність, інтерактивність та варіативність, до ознак, що показують його зовнішні зв'язки, – соціологічність та психологічність [2015: 89]. Для нас найбільший інтерес становить перелік особливостей інтернет-дискурсу, що містить такі характеристики досліджуваного феномена, як електронний сигнал як канал повідомлення, віртуальність, дистантність, опосередкованість, високий ступінь проникності, гіпертекстуальність, креолізованість, переважно статусну рівноправність учасників, специфічна комп'ютерна етика, передавання емоцій, міміки та почуттів за допомогою поєднання різних типів дискурсу [2004: 59]. Саме остання риса інтернет-дискурсу є основною для визначення його жанрової

системи, яка є складною багаторівневою структурою, що містить гіпержанри, жанри (і жанроїди) і субжанри (класифікація К.Ф. Седова і В.В. Дементьєва).

Сам інтернет дискурс постає як «цілий гіпержанровий простір, що містить окремі гіпержанри» [2012: 136]

Характерно, що сьогодні в лінгвістиці немає єдиного розуміння інтернет-жанру (термінологія може також різнитися). Одне і теж жанрове утворення може розглядатися мовознавцями, наприклад, як субжанр або самостійний жанр інтернет-дискурсу (див., наприклад, роботи про інтернет-коментарі [2015] та [2013]).

Складність та багатогранність самого явища інтернет-дискурсу зумовлює необхідність використання нових для лінгвістики термінів, наприклад, терміна «гібридний жанр». Так, І. Брюс вказує на гібридний жанр інтерактивної статті новин (« the hybrid genre of the participatory news article ») [Bruce, 2010: 323], що поєднує в собі різні за походженням жанри: запозичену з друкованих ЗМІ новинну статтю та споконвічно мережевий коментар.

Нині із упевненістю можна говорити про такі умови виділення жанрів інтернет-дискурсу, як технологічний та функціональний. Відповідно до першого, виділяються споконвічно мережеві, чи дигітальні, жанри, тобто жанри, породжені використанням мови у мережі, жанри, запозичені мережею з інших сфер спілкування; та жанри, видозмінені вебтехнологіями [2001; 2013: 1148]; з другим – інформативні, директивні, фатичні, презентаційні, естетичні та розважальні жанри [2009: 174–175]. Якщо перший критерій загалом не викликає значних розбіжностей у лінгвістів, то набір жанрів з функціональної основи, як і перелік самих функцій інтернет-дискурсу, варіюється від дослідження до дослідження. У цій роботі ми пропонуємо узагальнену класифікацію інтернет-жанрів за функціональним критерієм: інформаційні жанри, до яких належать загальноінформаційні та спеціальні інформаційні жанри, а також репрезентативні чи презентаційні жанри; комунікативні жанри, що оформляють будь-який тип спілкування між

користувачами, зокрема професійне та фатичне; розважальні та розвивальні жанри, що становлять, на нашу думку, одну групу жанрів з переважанням тієї чи іншої характеристики та містять художньо-літературні та естетичні жанри.

При цьому важливо відзначити, що, на відміну від інших типів дискурсу, в інтернет-дискурсі досить проблемно (або навіть неможливо) виділити центральні та периферійні жанри через складність його організації. Однак у зв'язку з дедалі більшою роллю інтернету як засобу масової комунікації не дивно, що найбільший дослідницький інтерес, особливо для лінгвістів, становлять комунікативні жанри інтернет-дискурсу.

До основних комунікативних жанрів інтернет-дискурсу належать електронна пошта, жанр миттєвого обміну повідомленнями, чат, блог, мікроблог, соціальні мережі та спілкування за допомогою програми Skype [2010: 171-174]. Д. Кристал виділяє сім «загальних ситуацій використання інтернету» (broad Internet - using situations): електронна пошта, чати (синхронні та асинхронні), віртуальні світи, веб-тексти, блоги та системи миттєвого обміну повідомленнями [2006: 10-16]. Своєю чергою, комунікативні жанри інтернет-дискурсу також можна класифікувати відповідно до низки параметрів, таких як ступінь інтерактивності, кількість та тип комунікантів, напрям та характер спілкування тощо. Насамкінець зазначимо, що однією з найважливіших характеристик жанрової структури інтернет-дискурсу є їхній синтез.

У реальному житті спілкування відбувається за допомогою вербальних та невербальних засобів. У мережі інтернет співрозмовники позбавлені можливості бачити (крім спілкування через систему Skype), чути, стосуватися одне одного, тобто немає невербальних засобів спілкування. У процесі віртуального спілкування втрачають своє значення невербальні засоби. Виникає стан емоційної депривації.

Проте не можна сказати, щоб вербальне спілкування у мережі інтернет абсолютно беземоційне. Специфіка віртуального середовища полягає в

імітації емоційного стану учасників спілкування, що виявляється у дискурсивному компоненті.

Виходячи з наведеного вище визначення, стає зрозумілим, що головною особливістю дискурсивного компонента інтернет-взаємодії є відсутність контексту, властива реальному спілкуванню, що призводить до необхідності передавання свого емоційного стану вербально, а також за допомогою символів, картинок.

Потрібно зазначити, що в інтернет-спілкування є небезпека створення недостовірного контексту. Можливі два випадки спотворення реальності під час віртуального спілкування: у першому випадку контекст неправильно сприймається безпосередньо учасниками спілкування; у другому випадку контекст спотворюється свідомо.

Для дискурсу віртуального середовища властиве застосування аватарів, ніків та акронімів. Емоції та настрої учасників інтернет-спілкування виражаються за допомогою «смайликів» та «емограм». «Емограма – це стилізоване зображення міміки людської особини, реалізоване у псевдографіці, з метою передати опоненту емоційний настрій мовця, в умовах спілкування, опосередкованого символами, що друкуються через клавіатуру» [12]. Також характерне використання в процесі комунікації великої кількості знаків оклику, жаргонних виразів, що найчастіше передаються латиницею).

Мова інтернету, поєднуючи в собі ознаки усної та писемної форми мови, відрізняється від них, тому її треба розглядати як новий вид комунікації. Д. Кристал охарактеризував сутність цього виду комунікації оригінальною формулою: "Усна форма мови + писемна форма мови + ознаки, опосередковані комп'ютером" [14].

Інтернет-дискурс – особливий тип спілкування в інтернет-просторі, який може бути як особистісно-орієнтованим (спілкування пересічних користувачів у соціальних мережах, ведення мережеских щоденників, блогів, персональних вебсторінок, участь в інтернет-дискусіях та обговореннях на форумах), так і

статуено орієнтованим (ведення офіційних вебсторінок та облікових записів на певну тему в соціальних мережах та блогосфері). Інтернет-дискурс має суто умовний характер і не має тимчасових та просторових обмежень, що сприяє так званому "розмиванню" державних, національних, економічних, політичних та культурних кордонів.

Цей особливий, віртуальний тип комунікації лежить поза часовими та просторовими межами і є однією з характерних особливостей віртуального простору, який є симуляцією реальних предметів, дій, відносин та інституційних форм. Зважаючи на загальну поширеність цього явища, дослідження різних видів комунікації та комунікативного простору в мережі інтернет стає актуальним. Інтернет-комунікація, будучи складним та багатогранним процесом, сьогодні є однією з найменш досліджених галузей лінгвістичного пізнання, хоча, протягом останніх кілька років з'явилося багато робіт, присвячених окремим аспектам віртуального комунікативного простору. Інтернет-дискурс є процесом створення тексту в сукупності з прагматичними, соціокультурними, психологічними факторами, що стосується взаємодії людей та механізмів їхньої свідомості – когнітивні процеси.

У дискурсивному аспекті комп'ютерна комунікація містить розповідь та повідомлення, твердження та міркування, аргументацію та доказ, тобто всю термінологічну атрибутику наукового, ділового та інших стилів мови. Інтернет-тексти часто є гіпермедійними структурами, які об'єднують документи, графіки, малюнки, таблиці, дискретні, неперервні звукові повідомлення, наприклад навчальні відеозаписи або аматорські фільми.

С. Херрінг зазначає, що комп'ютерно-опосередкована комунікація – це взаємодія людини з людиною, яка здійснюється переважно в текстовому вигляді, опосередкована пов'язаними в мережу комп'ютерами або мобільною телефонією.

Незважаючи на те що, що поняття “комп'ютерний дискурс” увійшло в лінгвістику порівняно недавно, вже є чимало робіт, де подано його визначення. Комп'ютерний дискурс - це сукупність текстів, об'єданих загальною тематикою, що стосується сучасних інформаційних технологій.

Є. Н. Галичкіна під комп'ютерним спілкуванням розуміє спілкування у мережах та у своєму дослідженні аналізує графічні, лексичні, текстуальні характеристики комп'ютерного дискурсу в англійській та українській мовах.

Вона стверджує, що комп'ютерний дискурс дотичний до масової комунікації, але не збігається з нею повністю. Розбіжність пояснюється взаємною спрямованістю комп'ютерної комунікації та персональним характером багатьох текстів.

Виділяючи комп'ютерне спілкування як особливий вид дискурсу та дискурсивної практики, позначимо його загальнодискурсивні ознаки, що інтерпретують його як систему: динамічність та процесуальність, комунікативність, персоніфікованість, ситуативна зумовленість, коннотативність.

У різних типах дискурсу ці властивості проявляються по-різному, визначаючи дискурс як мовленнєву поведінкову систему. Крім того, звернено увагу на такі явища, як комунікативна близькість співрозмовників, де реальний фізичний простір не має значення.

Специфіка комп'ютерних текстів полягає у тому, що вони містять елементи креолізованих текстів (у вигляді картинок). До речі, креолізованість, яку розуміють як наявність у тексті графічної інформації, є логічним наслідком мультимедійності як характеристики комп'ютерного дискурсу. Креолізований

текст є текстом змішаного типу, що містить вербальний та іконічний, тобто образотворчий, елементи. На наш погляд, у межах віртуального дискурсу, що характеризується анонімністю його учасників, креолізація тексту відіграє дуже важливу роль і надзвичайно важлива для розуміння сутності комп'ютерного дискурсу загалом. Зазначимо, що з допомогою невербальних

елементів креолізованого тексту фізично непереданими партнерам із комунікації віртуальна мовна особистість прагне створити певне враження про себе, змусити їх сприймати вербальну частину створеного нею тексту у тому

чи іншому ракурсі. Найбільш використовуваними образотворчими елементами креолізованого тексту віртуального дискурсу є аватари, ілюстрації та смайлики.

Отже, інтернет – дискурс – це особлива віртуальна дійсність, яка, по-перше, формується авторами (суб'єктами), що створюють віртуальні

повідомлення (новини), по-друге, трансформується інтерпретаторами (іншими інформантами) та – третіх, обговорюється адресатами. У

кожного суб'єкта (агентства новин) є своя аудиторія, яку беруть до уваги, створюючи/трансформуючи новини. Зважаючи на це, мовну комунікацію

визначають як наслідок основної властивості мови: властивості формування суб'єкта висловлювання. Ця властивість показує здатність того, хто

говорить, конституюватися як суб'єкт.

Висновки до розділу 1

Отже, інтернет-дискурс відіграє значну роль у сучасному суспільстві, сприяючи поширенню нових форм комунікації та взаємодії. Завдяки

глобальній мережі, мова постійно розвивається, адаптуючись до нових умов та вимог користувачів. Це відбувається на всіх рівнях мовної системи, від лексичних та словотвірних змін до синтаксичних та комунікативних аспектів.

Інтернет-дискурс також сприяє появі нових жанрів та стилів написання, які відображають особливості онлайн-спілкування. Наприклад, блоги,

форуми, соціальні мережі та інші платформи для обміну думками створюють умови для більш невимушеного та інформального спілкування, ніж традиційні

засоби масової інформації.

Крім того, інтернет-дискурс впливає на розвиток мови на глобальному рівні, сприяючи поширенню англійської мови як міжнародного засобу спілкування. Як наслідок, можна спостерігати явище код-міксингу, коли в рідній мові використовуються англійські слова або вирази, а також нові слова, які поєднують елементи різних мов.

Враховуючи широке застосування інтернету в різних сферах життя, можна стверджувати, що інтернет-дискурс продовжуватиме впливати на мову в майбутньому. Це може сприяти подальшому розширенню мовних можливостей, появи нових стилістичних та комунікативних рішень, а також зміцненню міжкультурного діалогу через спільне спілкування та обмін ідеями.

Також варто зазначити, що інтернет-дискурс може мати і негативні наслідки для мови та комунікації. Зокрема, через поширення скорочень, жаргону та інформальної мови, може відбутися ерозія мовних стандартів та загальної грамотності. Однак, на це можна дивитись як на процес адаптації мови до нових реалій, в яких вона використовується.

Також інтернет-дискурс спричиняє нові мовні проблеми, такі як фейкові новини та дезінформація, що можуть мати серйозні наслідки для суспільства.

Вивчення й аналіз цих явищ стає важливою складовою мовознавства та комунікаційних наук.

Враховуючи швидкість розвитку інтернету та його вплив на мову, дослідники, мовознавці та фахівці з комунікації повинні активно спостерігати за змінами у мові та відповідно адаптувати свої підходи до аналізу та вивчення мовних явищ. Це допоможе забезпечити збереження мовних стандартів, підтримку міжкультурного діалогу та розвиток ефективних комунікативних стратегій в онлайн-просторі.

НУБІП України

РОЗДІЛ 2. ЗАСОБИ ТВОРЕННЯ НЕОЛОГІЗМІВ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

2.1 Морфологічні способи творення неологізмів у сфері інформаційних технологій

НУБІП України

Як відомо, сучасна лінгвістика розглядає мову як складну динамічну систему. Перебуваючи у постійному русі, мова безперервно розвивається, удосконалюється, маючи своє минуле, сьогодення та майбутнє. Саме тому, як відзначають багато вчених, у лінгвістичній літературі питання про мовну мінливість, що становить постійну якість мови, є центральним на всіх рівнях мовної системи.

Еволюційні процеси зачіпають насамперед лексико-семантичний ярус мови, оскільки саме лексика прямо звернена до об'єктивної дійсності й безпосередньо відображає все, що у ній відбувається. Мовники та історики констатують той факт, що осмислення процесів, що відбуваються в лексико-семантичній сфері, фіксація змін та їх опис завжди мають велике практичне значення не лише з лінгвістичного, але також із суспільно-історичного та культурного поглядів. Крім того, аналіз результатів живих процесів, що відбуваються в сучасній мові, має важливе значення і для підвищення культури мовлення носіїв мови.

Так, найбільш яскравим свідченням рухливості характеру мови є його здатність змінювати свій словниковий склад, адже «саме він безпосередньо пов'язаний як з виробничою, так і з будь-якою іншою суспільною діяльністю людей» [1, 24].

Отже, поява нових слів та нових значень – природна властивість всіх живих мов, що відображає зміни, що відбуваються в нескінченно різноманітному світі речей та явищ, а також результати безперервного

познавального процесу. Як зазначає Є.В. Розен, «неможливо, напевно, перерахувати всі ті сфери життя, трудової діяльності, форм дозвілля, (професійних та непрофесійних інтересів носіїв мови, в яких з'являються нові позначення або функціонують старі слова в нових значеннях» [2, 5].

Отже, для того, щоб мова могла повноцінно виконувати свою основну функцію - функцію засобу спілкування, її словниковий склад повинен швидко (реагувати на зміни, що відбуваються у всіх сферах життя та діяльності людей: у виробництві, науці, культурі, суспільно-економічних відносинах - і

фіксувати їх. Ускладнення форм суспільного буття, розвиток та поглиблення всієї суми людського пізнання навколишньої дійсності викликає поява нових слів та поступове витіснення з мовного вживання тих слів, які були пов'язані з пройденим етапом суспільної практики та ідеології.

Отже, кількісне зростання та якісна зміна словникового складу мови пов'язані, зрештою, з історією народу, творця та носія цієї мови. Тому, простежуючи зв'язок лексики з історією розвитку цього громадського колективу, багато лінгвістів [3, 12], намагаються отримати відповідь на такі питання: як створюється слово, у якому виникає потреба у певний момент

життя суспільства, і яка техніка словотворення, які є словотвірні прийоми та засоби, за допомогою яких здійснюється організація мовного матеріалу для творення нового слова.

У цьому контексті важливо те, що «розвиток будь-якої одиниці словникового складу починається з активнішого її вживання, внаслідок чого вона частіше стикається, поєднується з іншими словами або протилежить їм, застосовується в нових смислових і стилістичних оточеннях. Слово змінює свої стабільні взаємозв'язки та відношення з іншими словами, тому до нього

застосовується метафоричний образ «руху». Саме в цьому сенсі ми говоримо про «рухливість» лексики, напрям руху. Такий тип змін може бути названий «розвитком слова» [2, с. 123-124].

У наш час розуміння словотвору як системи живих та динамічних моделей та процесів отримало загальне поширення.

Ускладнених лінгвістичних працях не тільки зазначено, що словотворення грає важливу роль у поповненні лексичного складу мови, але також

стверджують, що це лише одна з його функцій, «у сучасних розвинених мовах словотвір є самою формою функціонування мови й так само як граматичний лад, є необхідна форма організації та функціонування словникового складу»

[4, 12]. Такий підхід до словотвору має, на наш погляд, велике принципове

значення. Він пропонує більш глибоке та об'єктивне розуміння актів та процесів словотворення, подає інше розуміння співвідношення між так званими оказіональними та загальноприйнятими, стійкими лексичними

новоутвореннями. Водночас, приділяючи таку велику увагу реальним

процесам словотворення, не слід ігнорувати вивчення та словотвірної структури вже наявних у мові слів. Навіть непродуктивні моделі є невід'ємною частиною словотвірної системи й постійно впливають на ті її ланки, які діють активно.

Продуктивні моделі, звісно, є провідними, опорними у словотвірній

системі; вони визначають хід та напрямок її розвитку та зміни. Непродуктивні моделі перебувають на периферії системи, але входять до неї, тобто беручи участь у процесі комунікації, «перебувають у роботі» і у цьому сенсі є

чинними [4, 76].

Система будь-якої мови, а особливо англійської, динамічна, в ній одночасно відбувається два процеси: старіння слів і поява нових. Нові слова чи неологізми з'являються декількома способами. Головними є запозичення,

зміна значень слів і словотворення. У колі вітчизняних та зарубіжних учених

не подано як єдиного визначення неологізма, так і того, що входить до цього поняття. Справедливо виділяють формальну, семантичну та прагматичну неологію. Кожне слово мови колись було неологізмом, який згодом втратив

свою новизну. Слід зазначити, що з предметності мови переважна більшість неологізмів є іменниками.

Говорячи про причини їх виникнення, слід зазначити, що однією з основних зараз є розвиток комп'ютерних технологій: поява електронних

пристроїв, їх поширення, а також популяризація інтернету. Інтернет став основою для створення нового соціального середовища, яке має власні правила. Його характерними ознаками є відкритість і демократичність,

можливості кожного користувача висловлювати свою думку. З кожним днем інтернет стає все більш популярним, що сприяє збільшенню кількості учасників комунікації [3]

Як було зазначено раніше, характерною рисою неологізмів є їхня тимчасовість, що перешкоджає їх фіксації в словниках. Через це під час

відтворення неологізмів іншою мовою можуть виникати труднощі. Для вдалого перекладу англійських неологізмів необхідно проаналізувати їх морфологічну структуру, встановити спосіб словотворення вивчити контекст, у якому вони вжиті.

Методом суцільної вибірки з онлайн словників WordSpy та UrbanDictionary було відібрано неологізми сфери інформаційних технологій.

[5] Після аналізу їхньої морфологічної структури виявлено, що найбільш продуктивними способами творення неологізмів у сучасній англійській мові є

словоскладання, афіксація, скорочення та зміна значення (існуючої фрази або виразу). Розглянемо кожну із груп більш докладно.

Перша група неологізмів утворена за допомогою словоскладання. Для перекладу слів, утворених у такий спосіб зазвичай використовують

калькування, тобто кожна частина слова перекладається окремо і в результаті утворюється нова складна одиниця. Наприклад, *Twitterverse* – *Twitter* +

Universe – Твітлен (Твіттер + Всесвіт), *blogject* – *blog* + *object* – блог об'єкт (блог+об'єкт), *blogosphere* – *blog* + *sphere* – блогосфера (блог+сфера).

Наступна група утворена афікса́льним способом, тобто за допомогою додавання префіксів та суфіксів, властивих англійській мові. Найбільш продуктивними з них виявилися: -ing, -ist, -tion. Для передавання означених

морфем

українською

мовою

використовується транслітерація. Наприклад, *egosurfing* – ego

surfing, *geotagging* – геотегінг, *phishing* – фішинг. Однак було зазначено, що

деякі морфемні мають еквіваленти в українській мові. Наприклад, суфіксу -tion

відповідає -ція в укр.: *gamification* – гейміфікація, *wikification* – вікіфікація.

Третя група неологізмів утворена за допомогою скорочення фраз і виразів (аббревіатури та акроніми). Для відтворення цих одиниць українською мовою

необхідно знайти їх еквіваленти. Наприклад, *MOOC* – massive open online

course – масовий відкритий онлайн-курс (скор.: *MOOK*); *IoT* – Internet of things

– інтернет речей.

Проте через відсутність еквівалентів у мові перекладу зміст скорочення розкривається повністю, оскільки використовується експлікація (описовий

переклад). Наприклад, *FOGO* – fear of going out – страх виходу з дому; *JOMO* –

joy of missing out – радість пропустити щось; *FOMO* – fear of missing out –

синдром втраченої вигоди.

Для перекладу деяких неологізмів цієї групи необхідно використовувати гібридний спосіб, в якому одна частина складного слова перекладена

українською мовою, а друга передана транслітерацією або транскрибуванням.

Наприклад, слова, утворені з допомогою додавання частини - ernet (скорочення від Internet), яка передається, як “(er)net”:

- *Anternet* (ant + Internet) – муравнет (механізм, що використовується

мурахами-женцями для регулювання кормової діяльності, який аналогічний

механізму, що використовується для регулярної передачі даних через

Інтернет);

- *Outernet* (out + Internet) – екстернет (онлайн-мережі, які не є частиною

Інтернету).

Четверта група неологізмів утворена за допомогою зміни значення наявного у мові слова чи виразу (гра слів):

- *antisocial networking*, яке утворено від *social networking* (соціальна мережа). За допомогою додавання префікса *anti* - слово набуло протилежного значення: антисоціальні/асоціальні мережі;

- *social notworking*, яке утворено за допомогою заміни слова *net* на *not* у *networking* – проведення робочого часу у соціальних мережах;

- *Internet Disco*, утворене за рахунок скорочення *disconnection* до *disco* – роз'єднання Інтернет-з'єднання;

- *generation lap* – від *generation gap* – коло поколінь;

- *electricity gap* – утворено від *generation gap* – дефіцит електроенергії.

Для цієї групи слів використовується описовий переклад (експлікація),

оскільки часто відсутня можливість передати англійську гру слів чи зміна їх значень під час перекладу українською мовою [1].

Після аналізу прикладів можна запропонувати такий алгоритм перекладу неологізмів у сфері інформаційних технологій: пошук еквівалента у мові

перекладу, яким може бути як певний неологізм і вираз; за відсутності

еквівалента необхідно вивчити значення неологізму та контексту, у якому він вжито; далі слід проаналізувати словотвірні моделі (розбір лексичної одиниці за складом); переклад неологізма за допомогою одного або кількох способів

[2]

Для перекладу неологізмів, що використовуються у сфері інформаційних технологій, щої не мають еквівалентів у мові перекладу, пропонуємо такі моделі:

1. Якщо слово утворене за допомогою додавання, слід використовувати

калькування (переклад кожної частини) або гібридний спосіб перекладу (калькування + транслітерація/транскрибування).

2. Якщо слово утворено з допомогою афіксації, слід використовувати українські суфікси чи префікси, еквівалентні англійським, чи передавати їх транслітерацією.

3. Якщо слово утворено з допомогою скорочення, слід перекладати його описовим способом (експлікація).

Отже, неологізми зазвичай утворюються за законами відповідної мови, за її продуктивними моделями словотвори [4, с. 154]. З одного боку, останнім часом у мові спостерігається використання численних способів утворення

нової лексики (афіксація, словоскладання, змішання, абревіація, конверсія), що відображають словотвірні та семантичні процеси, що відбуваються у мові у цей період. З іншого боку, формування семантики неологізму є результатом лінгвокреативності діяльності, пов'язаної з переходом нової одиниці з індивідуального конкретного вживання у користування мовною спільнотою.

Найбільш характерними способами творення неологізмів у сфері інформаційних технологій у сучасній англійській мові є словоскладання, конверсія та зміна значень слів. Результати структурного та морфологічного

аналізу дозволили навести таку класифікацію неологізмів у сфері інформаційних технологій за способом їх утворення:

1. Афіксація (префіксація та суфіксація).

Нижче подаємо приклади:

- префікс un - : unfriend (гол.) - (un + friend) «не + друг»;

- префікс cyber - : cyberclack) (cyber + slacking) «інтернет + зависання-е», cyberchondriac - (cyber + hondriac) «інтернет + іпохондрик»;

- суфікс - gram : gloatgram -(gloat + gram) "хвалитися + інстаграм";

- суфікс зменшувально-пестливий - ie : couple - (couple + ie) «пара (о) +

чка», newbie - (new + b + ie) «новий + (інфікс) + чок »;

- суфікс - er : screenager - (screen + teenager) «екран + підліток», sympathy seeker - (sympathy + seek + er) «співчуття + шукати + тиль».

2. Словоскладання.

За допомогою словоскладання утворено такі неологізми, як:

- складання двох основ: bitcoin - (bit + coin) "дрібна монета + монета",
duckface - (Duck + face) "качка + мордочка",

catfishing, cyberstalking, cyberbullying ;

- складання двох основ через дефіс: phone - yawn, facebook - happy;

- поєднання двох основ: pancake people, digital detox, digital afterlife, cloud computing, guerilla proofreading, child supervision, sympathy seeker, geek chic;

3. Конверсія спостерігається у таких неологізмах:

- selfie – to selfie (гол.) «знімати себе на камеру»;

- butt dial - to butt dial (гол.) «випадково набрати номер телефону в кишені»,

- spin – to spin (гл.) «маніпулювати думкою читачів».

4. Скорочення: e – quaintance - (electronic + acquaintance) «електронне

знайомство», iFinger - (internet + finger) «палець для інтернету», screenager - (screen + teenager) «екранний підліток», phablet - (phone + tablet) "телефонний планшет", textretary - (text + secretary) "смс секретар".

5. Запозичення.

Серед відібраних для аналізу неологізмів у сфері інформаційних технологій прикладів запозичення з інших мов та зворотної деривації поки що не виявлено.

Отже, безперечними встановленими ознаками дериваційних відношень

визнано похідність за формою та мотивованість за змістом.

Сучасна англійська мова має у своєму розпорядженні багато способів творення нових слів, до яких належать словотворення, словоскладання,

конверсія, скорочення, ад'ективація, субстантивізація, зворотне

словотворення, лексико-семантичний спосіб, чергування звуків і перенесення

наголосу в слові (фонологічний спосіб). Однак не всі перераховані способи

використовуються однаковою мірою, і питома вага кожного з них у

Н словотворчому процесі неоднакова. Такі методи, як словотворення і словоскладання, становлять основу найбільшої кількості новоутворень.

За даними дослідників, із їх допомогою уворюється 88% нових слів. Інші ж, наприклад конверсія, лексико-семантичний спосіб є менш продуктивними.

Н У мові наявні неологізми американського походження, що також трапляються в англійській та американській технічній літературі, особливо періодичній. Їм властива специфічно жаргонне або розмовне забарвлення. Це зазвичай

жаргонні та розмовні вирази, вузько поширені терміни та фірмові найменування.

Н Вищевикладене дає змогу дійти висновку, що найбільш поширеними способами творення неологізмів у сфері інформаційних технологій в англійській мові є: 1) афіксація (яка поділяється на суфіксацію та префіксацію);

2) конверсія; 3) словоскладання; 4) скорочення.

Н 2.2 Лексико-семантичні способи творення неологізмів у сфері інформаційних технологій

Н Економічна ситуація у зв'язку з пандемією Covid -19 з 2020 року сприяла різкому переходу на дистанційну форму навчання та віддаленому формату ведення бізнесу, що, зрозуміло, призвело до збільшення кількості цифрових

кочівників. У зв'язку з цим варто відзначити деякі неологізми, приміром,

Н human cloud - позаштатні працівники, незалежно від їх розташування та проживання, найняті для виконання конкретних завдань за допомогою комп'ютера. «The software tools that allow the gig economy to run are called 'human cloud platforms».

Employers є почати думати про людський cloud

Н як новий спосіб отримати work done. Jobs є divided в проектах або tasks within virtual cloud of willing workers all over the world' [6]. Halfourist - співробітник, що поєднує подорож та роботу віддалено. "Рієць з 'halfourist', які

функціонують зі зміною сцен. " [7] WFA < Work from anywhere - діяльність з

віддаленої роботи з будь-якого місця розташування, не обов'язково вдома. "Ви впевнені, що велике багатство хто з нас не може бути справжньою, щоб бути зробленим з колегами on-site для наших робіт. face new questions. Чи є всі-

remote або majority-remote організації the future of knowledge work? work from anywhere (WEA) here to stay? "[8]. Virtual commute - діяльність з розмежування робочого та особистого часу, в умовах дистанційної роботи вдома. "Якщо є одна thing remote workers probably don't miss про going в офіс, це комунікація.

Microsoft, як-не, disagrees. Візьміть робітників, які працюють на особливу відокремлення між роботою і домашніми, і вчасно, і після роботи кожний день, де вони можуть помігати й вивчити завдання без роботи або домашніх дій у цій справі [9].

Новий формат комунікації, що дозволяє вести безперервне спілкування «в потрібний час у потрібному місці» за допомогою сучасних мобільних та геолокаційних сервісів, отримав назву SofoMo social + local + mobile (соціальний, локальний, мобільний). Неологізм sofalizing означає активне використання електронних пристроїв з функцією інтернет-доступу для

дистанційного спілкування (деривати: to sofalize, to sofalis, a sofalizer, so-falizer). У процесі реальної комунікації спостерігається тенденція багаторазового відволікання учасників спілкування на смартфони та інші портативні пристрої. Така звичка комуніканта, яка дратує його

співрозмовників, отримала назву «фабінг» - phub - bing < phone + snubbing (букв. «телефон + зневажливе ставлення») - ігнорування співрозмовника через безперервне користування телефоном). Комунікативна невдача може також трапитися в результаті процесу textwalking, коли комунікант повністю

захоплений набором текстових повідомлень, практично не приділяє належної уваги співрозмовникам і не помічає, що відбувається навколо. Зовнішній прояв такої поведінки характеризується уповільненим пересуванням співрозмовника через безперервне користування телефоном - dumbwalking.

Популярний рух цифрового детоксу та медійної аскетичності миттєво породив цілу низку неологізмів однієї тематичної спрямованості. Cyber junkie – людина, яка звикла до надмірного користування інформаційними технологіями [10]. Internet Addiction – інтернет-залежність. The Digital Diet – цифрова дієта, незалежність від технологій. Digital revolution – цифрова революція, ідея якої полягає в оволодінні людиною контролю за використанням технологій, а не підпорядкування людини контролю з боку ІКТ. The Digital minimalism – цифровий мінімалізм; своєрідна філософія, прихильники якої (digital minimalists) пропонують оцінити та сортувати найважливіші інструменти віртуальної комунікації та навмисно блокувати вторгнення малозначущого цифрового потоку для оптимізації наявних комунікативних ресурсів. Концепція цифрового мінімалізму взята з відомої книги К. Ньюпорта «Цифровий мінімалізм: вибір сфокусованого життя в галасливому світі». К. Ньюпорт, американський письменник-фантаст і викладач інформатики в Джордجتтаунському університеті, пояснює сутність нового явища так: «Digital minimalism is a philosophy that helps you question what digital communication instruments (and behaviors surrounding these instruments) add the most value to your life. Це спрямоване на те, що невпинно й агресивно висловлюється за низьким значенням цифрового дзвінка й оптимізує ваше використання інструментів, що матір може істотно утилізувати своє життя» [5, с. 25].

Цифровий мінімалізм пропонує користувачам особливий спосіб життя та збалансоване «мудре» користування суб'єктивно обраними сучасними технологіями, не закликаючи до повної відмови від досягнень науки та техніки. Того, кому рекомендують утриматися від користування інтернет-технологіями для відновлення духовної рівноваги, називають disconnectionist < disconnection + ist. Прийняття стратегії цифрового мінімалізму не тільки дозволяє покращити цифрове життя (digital life, digital space) людини, але й позитивно вплинути в цілому на всі аспекти його життя. Синонімами поняття

цифрового мінімалізму виступатимуть неологізми Digital Declutter / Decluttering (від clutter - безлад, хаос), Digital Downsizing (від to downsize - зменшувати габарити та масу), Unplug (букв. «висмикнути вишк з розетки», відключити мережу), Digital Detox (від detoxication – детоксикація, знешкодження отрути), KonMari for your Digital Life (від KonMari - «прибирання шафи японською», система наведення порядку не тільки в шафі, але і в житті).

Світова статистика регулярно оновлює дані про зростання цифрового населення (digital population), демонструючи ранжування за групами: активні користувачі інтернету/мобільного інтернету/соціальних мереж/мобільних соціальних мереж. У зв'язку з постійним зростанням статистичних даних, пропонуються та впроваджуються різноманітні ініціативи щодо зниження кількості активних користувачів мережі, особливо серед молодого покоління.

Прихильники сучасного руху активно поширюють свої переконання, представляючи їх у форматі блогу або статті: Digital Minimalism: The Ultimate Guide [11], Free Minimalism Course "Digital Minimalism for Beginners", Free Decluttering Mini-Planner [12], Digital Minimalism Defined & 1 Digital Declutter Tips [13], Becoming a pro digital minimalist: Tools to help with digital decluttering [14]. Прояв медійної аскетичності можна спостерігати у соціальних інститутах. Наприклад, у школах Європи та США регулярно практикують день або тиждень цифрової детоксикації. detox day / week), в період яких організують

творчі та спортивні заходи. Так, учні освоюють практику утримання використання цифрових технологій. Проте, поняття «цифровий детокс» та «медійна аскетичність» семантично не тотожні. Перший неологізм має на увазі короткочасну або повну відмову від використання ІКТ, тоді як медіааскетизм закликає модифікувати свій спосіб життя так, щоб розумно та помірно користуватися технологіями.

Для досягнення конкретної маркетингової мети блогери рекламують списки так званих кращих технічних продуктів детоксикації. До них входять

класичні будильники, блокноти-планери для складання щотижневого розкладу зайнятості та робочого графіка, традиційні настінні календарі, збірки кросвордів та різних головоломок, набори для розфарбовування чорно-білих картинок, записники, мультимедіаплатформи з голосовим помічником для прослуховування, прогнозу погоди, лінійку кнопочних мобільних телефонів без доступу до інтернету. Очолює список позицій, які раніше застаріли, зовсім новий на ринку продукт - No - Phone , який був представлений його творцями К. Шелдоном (Ch. Sheldon) і В. Гулдом (V. Gould) на технологічній конференції в Канаді у вересні 2016 р. Всеосяжний захід для стартапів, засновників, підприємців, інвесторів та лідерів думки транслювався в ефірі та був опублікований у статті «The Wall Street Journal» [15]. Оскільки на час проведення конференції використання смартфонів було заборонено, учасникам видали прототип нового продукту. Так відбулася демонстрація нової технології, а ідею цифрового мінімалізму розробники підтримали відмовою від використання стандартного відео електронної презентації.

Як пояснюють самі розробники технології, NoPhone був створений для боротьби зі швидким зниженням соціальної активності в реальному житті, спричиненим хронічним використанням смартфонів. Крім численних інноваційних вкладів у мобільний зв'язок, смартфони ненавмисно запрограмували у людей обов'язкову потребу у постійному фізичному контакті зі шматком пластику. Цей постійний, майже неконтрольований імпульс до контакту з мобільними пристроями помітно змінив взаємодію між людьми. Дизайн NoPhone покликаний полегшити постійну потребу людей тримати мобільний пристрій, не заважаючи користувачам повністю відчувати своє безпосереднє оточення» [16]. Жартівлива ідея створення пластикового корпусу, що нагадує смартфон, з'явилася у 2014 році як розв'язання глобальної проблеми залежності від мобільних пристроїв. Популярність проекту серед користувачів сприяла його реалізації, і продаж NoPhone збільшився. Виробники сучасних мобільних технологій невпинно продовжують

конкурувати у потужності та продуктивності смартфонів. А творці технології NoPhone діяли різно у зворотному напрямку й у 2018 році представили на ринку оновлену версію - NoPhoneAir, що є не пластиком корпусом телефону, а його порожньою упаковкою. Ключовою фразою рекламного змісту виступив такий опис нового продукту : invisible phone for людей who use їх phone too much "[16].

Семантичний аналіз дозволяє виділити лексико-семантичні групи.

За результатами семантичного аналізу наведеного фактичного матеріалу виділено шість лексико-семантичних груп неологізмів сфери інформаційних технологій:

1. Найменування самої людини-користувача інформаційних технологій.

Hater - від англійського слова hate «ненавидіти» - це людина, яка ненавидить і переслідує будь-кого в соціальних мережах, залишає з облікових записів іншого неприємного коментаря.

2. Емоції, тип поведінки та віртуальні відносини між користувачами інформаційних технологій.

Unfriend (гол.) – «анфрендити» або видалити когось зі списку друзів у соціальній мережі.

E – acquaintance – знайомий тільки через інтернет.

3. Інтернет, соціальні мережі та соціальні явища, зокрема віртуальні гроші, час, стан здоров'я.

Bitcoin – «цифрова/віртуальна валюта», яка використовується для онлайн-покупок, нецентралізована і є можливість обміну на звичайні гроші через спеціальні обмінники

Metime - час, приділений лише собі, без гаджетів та інтернету.

Cloudcomputing – можливість зберігання даних та інформації на серверах, доступ до яких відкривається через Інтернет. Українською нам цей термін відомий як «хмарне зберігання даних».

4. Сучасні гаджети.

Zenware – спеціальні комп'ютерні програми, які допомагають людині сфокусуватися на поточному завданні й не відволікатися.

iFinger – реально існуючий термін, що означає палець, який ми спеціально залишаємо чистим при їді, щоб користуватися смартфоном або планшетом.

5. Цифрова фото-, відеотехніка.

Floatgram – фотографії в мережі Інстаграм, що демонструють відмінне життя їхнього автора, подорожі або їжу. На українську жартома можна перекласти «хвастограм».

Лексичними неологізмами є слова, утворені за наявними в мові моделями, або запозичені з інших мов. Наведемо взірці неологізмів у сфері інформаційних технологій, утворених у такий спосіб: Vlogjest (пристрій, що регулярно публікує поновлення про стан, місцезнаходження та довкілля)

Семантичні неологізми – це вже наявні у мові слова, що набули нових значень під впливом останніх змін у мові, наприклад, hearable (маленький комп'ютер або електронний пристрій, призначений для носіння на вусі).

Завдяки інтеграції інформаційних технологій у домашній побут виникло неологічне словосполучення smart home (розумний дім), де слово smart набуває нового значення «високо-технологічний, той що дає змогу керувати електроприладами через Інтернет мережу».

Слово menu (меню), яке має значення «перелік страв та напоїв, що подаються в кафе, ресторані або барі» також змінило своє значення під впливом бурхливого розвитку сфери інформаційних технологій і стало позначати «елемент інтерфейсу користувача, що дозволяє вибрати одну з декількох перерахованих опцій програми».

Потрібно вказати, що семантичні неологізми сфери інформаційних технологій входять до побутового вжитку, стаючи одиницями загальнономовного словника і втрачаючи своє новизну.

Висновки до розділу 2

У параграфі проаналізовано морфологічні і лексико-семантичні способи словотворення неологізмів у сфері інформаційних технологій.

Установлено, що найбільш поширеними морфологічними способами творення неологізмів у сфері інформаційних технологій в англійській мові є: (1) афіксація (яка поділяється на суфіксацію та префіксацію); 2) конверсія; 3) словоскладання; 4) скорочення.

Досліджено, що оновлення та поповнення лексичного складу мови англійської мови у сфері інформаційних технологій відбувається також завдяки лексико-семантичному способу словотворення, однак він є малопродуктивним. Ці слова набули нового значення, не втративши свого первинного значення.

За результатами семантичного аналізу наведеного фактичного матеріалу виділено шість лексико-семантичних груп неологізмів сфери інформаційних технологій: найменування самої людини-користувача інформаційних технологій; емоції, тип поведінки та віртуальні відносини між користувачами інформаційних технологій, інтернет, соціальні мережі та соціальні явища, зокрема віртуальні гроші, час, стан здоров'я, сучасні гаджети; цифрова фото-, відеотехніка.

У результаті проведеного аналізу можна зробити висновок, що творення неологізмів у сфері інформаційних технологій є відповіддю на зміни в соціальній реальності та зростання потреб у комп'ютерно-спосередкованій комунікації. Однак, значна кількість неологізмів також відображає тенденцію до повної відмови або помірного використання інформаційних технологій через фізичне та/або емоційно-чуттєве виснаження комунікантів. Це свідчить про те, що впровадження та використання інформаційних технологій мають свої певні межі та негативні наслідки, які потребують уваги та адаптації з боку суспільства.

Ураховуючи наведені висновки, можна стверджувати, що розвиток та оновлення словникового складу англійської мови в контексті інформаційних технологій і комп'ютерно-опосередкованої комунікації є процесом, який буде

продовжуватися в майбутньому. Проте це потребуватиме постійного аналізу та осмислення впливу нових термінів на людську поведінку, спілкування та взаємодію в соціальному середовищі.

Водночас необхідно взяти до уваги, що сфера інформаційних технологій може генерувати нові виклики та проблеми, які будуть потребувати

розроблення та впровадження нових підходів, концепцій та інструментів для вирішення цих проблем. Отже, розуміння та адаптація до цих змін стануть ключовими факторами успішного використання неологізмів у сфері інформаційних технологій та комп'ютерно-опосередкованої комунікації.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ 3. СПОСОБИ ВІДТВОРЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ НЕОЛОГІЗМІВ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

3.1 Синергія лексичних та граматичних трансформацій

Із кінця ХХ століття і на початку ХХІ століття інформаційні технології стали передовим напрямом у світовому науково-технічному розвитку і важливою частиною усіх сфер людської діяльності. Галузь комп'ютерів стрімко розвивається, постійно збільшуючи свої можливості. Однак науковий і технологічний прогрес в галузі інформаційних технологій неоднаково розподілено у різних країнах. Це призводить до потреби використання передових наукових та технологічних досягнень країн, що лідирують у сфері інформаційних технологій. Через це виникає потреба у якісних перекладах текстів з інформаційно-технологічної тематики для зручного обміну знаннями і досвідом між різними країнами.

Адекватні переклади текстів інформаційно-технологічної галузі можливі лише за умови наявності чітких наукових принципів та підходів до цього виду перекладу. Проте сьогодні в Україні вивчення та розроблення таких принципів та підходів в галузі перекладознавства - на початковому етапі. Навіть теорія перекладу ще не повністю задовольняє потреби суспільства у цьому питанні, і дослідження особливостей перекладу текстів з інформаційно-технологічної сфери з використанням технічних перекладацьких засобів є актуальною темою [джерело 3, стор. 29].

Аналіз наукових досягнень в українському перекладознавстві у контексті перекладу текстів з інформаційно-технологічною тематики показує, що прогрес у цьому питанні є обмеженим та однобічним. Учені зосереджують свою увагу переважно на перекладі комп'ютерних термінів та абревіатур. Проте відсутній комплексний лінгвістичний та перекладацький аналіз перекладу текстів з інформаційно-технологічної сфери. Наша робота є однією

з перших спроб зановити цю прогалину. Дослідження спрямоване на вивчення використання перекладацьких трансформацій та їх впливу на мовний, стилістичний та комунікативний рівні.

У процесі перекладу тексту на іншу мову перекладачі ухвалюють рішення щодо стилю вихідного тексту. Зазвичай вважається, що тексти з інформаційно-технологічної тематики належать до наукового стилю, оскільки вони призначені для формулювання концепцій у технічній сфері, систематизації знань та пояснення явищ. При вивченні особливостей та труднощів перекладу текстів з інформаційно-технологічної галузі виділяють такі типи текстів: [джерело 5, стор. 63]:

1. Технічні документи та інструкції з обслуговування комп'ютерного, мережевого та телекомунікаційного обладнання.
2. Матеріали та керівництва зі збірки, апаратної та програмної настройки, експлуатації та технічного обслуговування складних ІТ-систем та рішень (серверні системи, системи зберігання даних, обчислювальні центри, суперкомп'ютери).
3. Концептуальні проекти щодо впровадження систем управління ресурсами підприємства (ERP), включаючи посібники для користувачів і адміністраторів.
4. Посібники з використання апаратного (апаратури) та програмного (програмного забезпечення) обладнання.
5. Статті про інформаційні технології, спрямовані на фахівців з ІТ, які містять приклади програмного коду.
6. Прес-релізи, що розглядають останні досягнення в галузі інформаційних технологій.
7. Текстові та мовні елементи в комп'ютерних іграх, включаючи ігрове меню, інтерфейс та діалоги персонажів.

Тексти з інформаційно-технологічної тематики можуть варіюватися у своєму стилі, включаючи художній і публіцистичний. Отже, завдання

перекладача полягає в тому, щоб спочатку визначити лінгвостилістичні особливості оригінального тексту, які слід відтворити в перекладі. Тільки завдяки цьому переклад зможе зберегти комунікативну функцію, характерну для оригіналу [джерело 8, стор. 252].

Усвідомивши комунікативну мету початкового тексту та намагаючись створити аналогічну доступну і зрозумілу версію перекладу, перекладач активно використовує перекладацькі трансформації. Перекладацькі трансформації - це спеціальні мовні перетворення, які здійснюються між мовами з метою досягнення еквівалентності перекладу. Ці перетворення містять свідомі зміни в структурі та значенні тексту оригіналу і тексту перекладу, з метою забезпечити їхню еквівалентність [джерело 2, стор. 12].

Під час перекладу текстів з інформаційно-технологічної галузі найбільш продуктивним видом трансформації є додавання лексичних одиниць. Ця трансформація активно використовується при перекладі речень, які містять специфічні аббревіатури, включаючи ті, які походять з англійської мови та використовують латинський алфавіт. Варто зазначити, що аббревіатури під час перекладу можуть бути транслітеровані, транскрибовані, відтворені калькуліровано, експліковано чи запозичено латиницею [джерело 4, стор. 192].

Важливо враховувати, що трансформація, яка передбачає додавання родового або видового поняття до латинських аббревіатур, допомагає досягти повного відтворення смислового змісту вихідного тексту та полегшує зрозуміння матеріалу. Така трансформація додавання лексики використовується не лише для аббревіатур, але і в усіх випадках, коли цільовий текст потребує уточнення, конкретизації або розкриття імпліцитної інформації. Крім того, іноді трансформація додавання лексики застосовується для підтримки когезії тексту. Це означає, що вона використовується одночасно для уточнення та створення зв'язності між фрагментами тексту.

Ще однією активно використовуваною трансформацією під час перекладу текстів у галузі інформаційних технологій сфери є трансформація

перестановки. Ця трансформація пов'язана з лексичним складом тексту, зокрема з комп'ютерною термінологією. В інформаційних технологіях виділяють такі види термінів:

1. Загальнонаукові (наприклад, аналіз, закон, індекс, коефіцієнт).
2. Терміни, які належать до інформаційних систем і технологій сучасного інформаційного світу (наприклад, програмне забезпечення, архівація, байт, дисковод, монітор, консоль).
3. Міжгалузеві терміни, які використовуються в різних галузях інформаційних систем (наприклад, термін "алгоритм" використовується як в математиці, так і в галузі інформаційних систем, або термін "утилізація" використовується як в екологічній галузі, так і в галузі інформаційних систем).
4. Вузькоспеціалізовані терміни, вживані тільки в певних галузях інформаційних систем.

Багато вузькоспеціалізованих термінів представлені словосполученнями, які складаються з двох, трьох або чотирьох іменників, інакше кажучи, іменні кластери, які завжди мають ядро (основний компонент) та модифікатор (один чи декілька інших компонентів).

В англійській мові ядро кластера завжди є останнім компонентом словосполучення. Під час перекладу цього типу іменних кластерів, перекладачі використовують трансформацію перестановки, оскільки мовна конструкція вимагає розпочати переклад з ядра словосполучення. Важливо враховувати, що перекладані також намагаються зменшити кількість вживань англійської персоніфікації, що є характерною для вихідного тексту, оскільки відчутно менше формальні та емоційно-забарвленим виразом. Це досягається за допомогою перекладацьких трансформацій, таких як заміна дієслів стану та додавання лексики.

Іншим важливим аспектом перекладу текстів сфери інформаційних технологій є те, що перекладачі намагаються адаптувати тексти до наукового стилю викладу, який відомий для реципієнтів. Ця адаптація може передбачати

трансформації, такі як конкретизація (заміна слова з більшою семантикою словом з більш вузькою семантикою) і заміна лексики. Крім того, важливо враховувати стилістичні особливості вихідного тексту. Наприклад, в

текстах ІТ сфери зазвичай використовується багато авторських персоніфікації (метафор), які можуть бути специфічними для стилю вихідного тексту.

Перекладачі намагаються зменшити кількість таких персоніфікацій за допомогою перекладацьких трансформацій, таких як заміна дієслів стану та додавання.

Загалом, використання перекладацьких трансформацій у процесі перекладу текстів інформаційної сфери важливо для досягнення адекватності та збереження комунікативної функції тексту. Ці трансформації допомагають забезпечити повноту перекладу, правильність термінології, доступність та зв'язність тексту, а також адаптацію мовних засобів до стилістичних особливостей аудиторії.

3.2 Особливості перекладу неологізмів англійської мови у сфері інформаційних технологій

Основні труднощі перекладу неологізмів у сфері інформаційних технологій полягають у розкритті та відтворенні засобами української мови іншомовних реалій. Обов'язковою характеристикою належного перекладу

певного фахового тексту є розуміння його перекладачем. Дослівний переклад неологізмів, без усвідомлення їхньої сутності, без розуміння самих явищ, процесів та механізмів, про які йдеться в оригінальному тексті, може спричинити грубі помилки у перекладі.

Складність перекладу неологізмів у галузі інформаційних технологій полягає в тому, що багато термінів означеної галузі належать до безеквівалентної лексики. Для неологізмів у галузі інформаційних технологій властиве використання мовної гри і засобів мовної експресії.

Поступово такі терміни отримують перекладацькі відповідники. Під час

дослідження особливостей перекладу неологізмів у сфері інформаційних технологій виокремлено декілька методів їхнього відтворення українською мовою.

1. Транскрипція і транслітерація.

Установлено, що означені способи перекладу рідко використовують у чистому вигляді. Зазвичай застосовують транскрипцію зі збереженням елементів транслітерації. Таким терміном відтворено, приміром, такі англійські неологізми: *decoder* – декодер, *moderator* – модератор, *monitor* – монітор, *portal* – портал, *server* – сервер, *laser* – лазер, *processor* – процесор, *buffer* – буфер, *hacker* – хакер, *browser* – браузер, *router* – роутер.

Візцями застосування транскрипції у чистому вигляді є такі неологізми, як *BASIC* – Бейсік, *cache* – кеш, *slash* – слеш. Прикладів використання чистої транслітерації набагато більше: *assembler* – асемблер, *cursor* – курсор, *port* – порт, *adapter* – адаптер, *supervisor* – супервізор. Для точного перекладу однослівних неологізмів у сфері інформаційних технологій, потрібно брати до уваги той факт, що подвоєння приголосних між голосними не передається, приміром, *processor* – процесор. Літеру *r* у кінці неологізма відтворюють як звук [r], незалежно від того, чи вимовляється він у слові мови оригіналу: *scanner* – сканер.

Однією із переваг використання транслітерації/транскрипції під час перекладу неологізмів є їхня надійність. Відтворюючи у такий спосіб малознайоме, не достатньо вивчене поняття, перекладач, по суті, передає лише його звукову оболонку, тоді як його зміст стає зрозумілим у контексті, що дає змогу не вдаватися до пояснення та інтерпретації його особливостей у мові перекладу. Такий метод перекладу нині є найбільш поширеним під час перекладу термінів у галузі інформаційних технологій. У цьому разі неологізм англійської мови у перекладному тексті зберігає українську морфологію, парадигму відмінювань і дієвідмін.

Варто зауважити, що транслітерація і транскрипція у перекладі

неологізмів у сфері інформаційних технологій характеризуються високим ступенем продуктивності і збагачують пласт не лише стандартної лексики, а й сленгової, приміром, *user* – юзер, *upgrade* – апгрейд, *shareware* – шаровари (ресурс, доступний для сумісного використання).

2. Спосіб адаптованого транскодування.

Адаптоване транскодування – це спосіб перекладу, під час якого здійснюється не лише транскодування (перенесення) інформації з однієї мови на іншу, але й її перетворення (адаптація) для передавання інформації в іншій формі, зумовлене не організацією цієї інформації в мові першоджерела, а завданнями міжмовної комунікації.

Особливість адаптованого транскодування визначається орієнтацією мовного посередництва на конкретну групу реципієнтів перекладу або на задану форму перетворення інформації у мові оригіналу. Наведемо приклади неологізмів у сфері інформаційних технологій, перекладених з допомогою адаптованого транскодування: *directory* – директорія, *card* – карта, *command* – команда, *profile* – профіль, *matrix* – матриця, *domain* – домен, *viewer* – в'ювер.

Для означеного способу перекладу властиві такі характеристики, як вживання в українській мові пом'якшення в кінці слова, закінчення родового відмінка під час перекладу термінологічних словосполучень (*device modification* – модифікація пристрою), однієї приголосної замість подвоєння приголосних між голосними (*buffer* – буфер).

До транскодування англійських неологізмів означеної галузі вдаються загалом у тих випадках, коли слово у складається з міжнародних терміноелементів, що походять з латинської або давньогрецької мов. Також використовують такий підвид транскодування, як змішане транскодування: *device* – девайс; *interface* – інтерфейс; *on-line* – он-лайн; *organizer* – організатор; *chat* – чат; *chipset* – чіпсет; *adaptor* – адаптор; *chorus* – хорус.

Отже, вищенаведене дає змогу дійти висновку, що транслітерацію,

транскрипцію і адаптоване транскодування загалом використовують для перекладу окремих слів-неологізмів, тоді як для відтворення українською мовою термінологічних словосполучень використовують калькування

3. Калькування.

У процесі перекладу неологізмів у сфері інформаційних технологій використовують повні семантичні кальки, тобто кальки, де всі терміноелементи мови оригіналу послівно або поморфемно відтворено українськими елементами: *current drive* – поточний дисковод; *process – handling procedure* – процедура управління процесом; *disk storage* – дискова пам'ять; *image recognition* – розпізнання зображення. Також частовживаним методом перекладу є неповні семантичні кальки, де частину терміноелементів відтворено не українським елементом, а з допомогою транслітерації: *cyberworld* – кіберсвіт.

Як було зазначено вище, калькування здебільшого використовують для перекладу багатоконпонентних неологізмів, зокрема трикомпонентних термінів. Як показали результати дослідження, часто під час перекладу неологізмів у сфері інформаційних технологій також одночасно застосовують транскрипцію і калькування: *matrix printer* – матричний принтер, *control panel* – панель управління, *file system* – файлова система.

За допомогою цього способу відтворюють такі багатоконпонентні неологізми, що позначають технологічні стандарти, програмні продукти, комп'ютерне обладнання (*movable table* – рухомий стіл, *self-cooling* – самоохолодження, *line service* – лінійна служба, *floating zero* – плаваючий нуль, *target search* – пошук цілі, *self-loading* – самозавантаження).

Нижче розглянемо виде калькування, що їх застосовують для відтворення структурних моделей трикомпонентних неологізмів англійської мови у сфері інформаційних технологій українською мовою.

Калькування є одним із найбільш простих методів і його суть полягає у послідовному відтворенні кожного з елементів поданих словосполучень.

Відмінності між синтаксичними зв'язками української та англійської мов у словосполученнях визначає потребу у використанні родового відмінка в українській мові для поєднання компонентів.

Під час аналізу матеріалу, було виявлено два варіанти використання методу калькування:

а) калькування без зміни порядку розташування компонентів - 15% випадків від загальної кількості аналізованих словосполучень: *compact executable file* - компактний виконуваний файл, *connected authenticating user* - під'єднаний та впізнаний користувач;

б) калькування зі зміною порядку розташування компонентів - 85% випадків від загальної кількості аналізованих словосполучень: *data access objects* - об'єкти доступу до даних; *data collection system* - система збору даних.

Калькування багатоконпонентних неологізмів англійської мови у сфері інформаційних технологій, зі зміною порядку розташування компонентів можна класифікувати на такі підвиди:

- калькування зі зміною порядку розташування компонентів (інверсією) та з використанням родового відмінка з прийменником або без нього: *access path independence* - незалежність від шляху доступу; *abstract data type* - абстрактний тип даних; *access control entry* - елемент контролю доступу (вказує на захист чи аудит, що мають бути застосовані до файлу чи об'єкта певного користувача чи кількох користувачів); *demand-assignment multiple access* - множинний доступ до надання каналу на вимогу; *nonprocedural data access* - непроцедурний доступ до даних.

- калькування зі зміною порядку розташування компонентів (інверсією) та з використанням родового відмінка з прийменником або без нього: *surface mount device* - елемент з поверхневим монтажем; *discretionary access control* - вибірковий контроль за доступом,

Слушним є твердження, що часто під час калькування перекладач

калькус лише окремі елементи багатокомпонентного неологізма, паралельно із використанням прийомів конкретизації, генералізації, лексичного розгортання для окремих елементів багатокомпонентного неологізма або лексичні заміни.

Нижче розглянемо приклад застосування калькування зі зміною порядку слів (інверсією) + конкретизація: *media conversion buffer* – *буфер передавання інформації з одного носія на інший*.

У поданому словосполученні конкретизація здійснюється шляхом використання лексичного розгортання з уживанням родового відмінка з прийменником.

Лексичне розгортання зазвичай використовують для уточнення окремих елементів багатокомпонентного неологізма в українській мові:

shortest path algorithm - *алгоритм пошуку найкоротшого маршруту*; *program flow analyzer* – *аналізатор ходу виконання програми*; *velocity compensated algorithm* – *алгоритм компенсації швидкісної помилки*.

4. Еквівалентний переклад.

Означений спосіб перекладу використовують тоді, коли багатокомпонентний неологізм англійської мови відповідає неологізму української мови, не пов'язаний за формою з першоджерелом. Часто під час використання еквівалентного перекладу виникає розбіжність у кількості елементів багатокомпонентного неологізма в англійській та українській

мовах: *remote batch access* – *доступ у пакетному режимі*; *access mediation information* – *атрибут доступу*; *complex plane analyzer* – *векторний аналізатор*; *video display adapter* – *відеоплата*; *allocation unit size* – *розмір кластера*.

5. Описовий переклад.

Вищезгаданий вид перекладу який пов'язаний з потребою у поясненні окремих елементів словосполучення, приміром: *peripheral oriented architecture* - *архітектура, орієнтована на під'єднання периферійних*

пристроїв; alternate Mark Inversion – кодування з чергуванням полярності елементів (схема біполярного кодування, де послідовні об'єкти кодуються протилежною полярністю); *removable random access* – довільний доступ до пристрою зі змінним носієм.

Застосування такого методу полягає у заміні слів в мові перекладу словосполученням, що адекватно відтворюють зміст цього слова. Обираючи такий спосіб відтворення лексичних одиниць, доцільно впевнитися, що в мові перекладу немає відповідника, щоб не створювати термінологічні дублети. Зрозуміло, що у перекладних словниках цей термін може бути ще не зафіксований, однак його можуть використовувати вже у перекладних текстах.

Для коректного використання такого прийому перекладу, потрібно бути добре обізнаним із предметною галуззю тексту, що підлягає перекладу, щоб правильно відтворити зміст позначеного неологізмом поняття. Розглянемо ще кілька прикладів: *burning* – запис компакт-диска; *deluxe* – розширена версія програмного пакета, що містить додаткові програми чи можливості; *log* – текстовий файл звіту, в який записують усі дії, які виконує програма, і їх результати; *wizard* – інтерактивний інструмент для покрокового виконання різних операцій; *protocol* – метод передавання даних.

6. Заміна частин мови під час перекладу.

Перекладачі часто вдаються під час перекладу багатокomпонентних неологізмів англійської мови у сфері інформаційних технологій на українську мову, що зумовлено розбіжностями у типологічній структурі словосполучень у порівнюваних мовах і потребує заміни синтаксичних зв'язків: *channel array architecture* – канална матрична архітектура; *algorithmic procedure texturing* – алгоритмічне процедурне текстурювання.

7. Генералізація.

Застосування цього прийому перекладу пов'язане здебільшого опущенням одного з елементів. Термінологічні словосполучення часто

вживають у вигляді абревіатур / акронімів, більшість з яких є загальноновживаними у галузі інформаційних технологій. Скорочення як засіб творення неологізмів є одним із найбільш продуктивних у сучасній англійській мові, що зумовлено тенденцією до пришвидшення темпу життя і до економії мовних засобів.

Акроніми є однією з типологічних ознак науково-технічних текстів. Акроніми використовують переважно для економії мовних засобів і компресії інформації на лексичному рівні. Використання абревіатур / акронімів стає можливим завдяки тому, що адресант і адресат повідомлення володіють спільним тезаурусом.

У текстах з інформаційних технологій велика кількість акронімів спричинена відносною чисельністю багатокomпонентних неологізмів, скорочення яких спричинено економією місця: *ROM – Read Only Memory*, *RAM – Random Access Memory*, *SIP – Single In-line Package*, *SDLC – Synchronous Data Link Control*, *TCP/IP – Transmission Control Protocol/Internet Protocol*.

На основі вищенаведеного можемо сформулювати рекомендації для відтворення неологізмів англійської мови у сфері інформаційних технологій українською мовою.

Якщо перекладачеві потрібно перекласти неологізм, в перекладі якого він не упевнений, то передусім потрібно перевірити, чи не належить він до категорії ~~ненерекладних~~. Якщо не належить, то потрібно з'ясувати, чи наявний вже усталений варіант перекладу цього терміна. Для цього можна скористатися пошуковими програмами інтернету. Якщо усталений варіант перекладу неологізма знайдено, то потрібно використовувати саме його, незалежно від моделі його творення.

Зазвичай спроби «нормалізувати» переклад певного неологізма у сфері інформаційних технологій і змусити комп'ютерне співтовариство використовувати новий термін замість усталеного є безрезультатні. Як

відомо, лінгвістична теорія перекладу є двобічною, дескриптивно-прескриптивною, у якій дескриптивний аспект відіграє провідну роль. Відповідно до цього, денотативна модель перекладу, описана вище, не має на меті змінити усталені правила перекладу неологізмів у сфері інформаційних технологій а лише їх описати і систематизувати.

Перекладач може самостійно обрати спосіб перекладу у тому разі, коли немає традиційного еквівалента у мові перекладу. Варто зауважити, що перевагу потрібно надавати семантичним еквівалентам, що забезпечить адекватне відтворення наочно-логічного значення неологізма. Порівняно із транскрипцією, цей спосіб перекладу дасть змогу забезпечити розуміння перекладеного неологізма носієм української мови.

Під час перекладу багатоконпонентних неологізмів у сфері інформаційних технологій також потрібно обирати елементи з основами української мови, а не запозиченими.

Насамкінець зауважимо, що проблема стандартизації перекладу неологізмів у сфері інформаційних технологій тісно пов'язана з укладанням глосаріїв перекладацьких відповідників для використання в системах Translation Memory. Неологізми повинні мати усталені відповідники, чого можна досягнути з допомогою застосування чітко сформульованої моделі перекладу.

Висновки до розділу 3

У вищенаведеному розділі досліджено питання відтворення англійських неологізмів у сфері інформаційних технологій українською мовою. Для розв'язання цієї проблеми розглянуто різні способи відтворення означених неологізмів, серед яких транскрипція і транслітерація, адаптоване транскодування, калькування, еквівалентний переклад, описовий переклад, заміна частин мови під час перекладу, генералізація.

Установлено, що транслітерацію, транскрипцію і адаптоване

транскрипції загалом використовують для перекладу окремих слів-неологізмів, тоді як для відтворення українською мовою термінологічних словосполучень використовують калькування.

Як показали результати дослідження, часто під час перекладу неологізмів у сфері інформаційних технологій також одночасно застосовують транскрипцію і калькування.

Під час аналізу матеріалу виявлено два варіанти використання методу калькування: а) калькування без зміни порядку розташування компонентів - 15% випадків від загальної кількості аналізованих словосполучень; калькування зі зміною порядку розташування компонентів - 85 % випадків від загальної кількості аналізованих словосполучень.

Калькування багатокомпонентних неологізмів англійської мови у сфері інформаційних технологій зі зміною порядку розташування компонентів класифіковано на такі підвиди: калькування зі зміною порядку розташування компонентів (інверсією) та з використанням родового відмінка з прийменником або без нього; калькування зі зміною порядку розташування компонентів (інверсією) та з використанням орудного відмінка з прийменником або без нього.

Приєм еквівалентного перекладу використовують тоді, коли багатокомпонентний неологізм англійської мови відповідає неологізму української мови, не пов'язаний за формою з першоджерелом.

Описовий переклад пов'язаний з потребою у поясненні окремих елементів словосполучення.

Приєм заміни частин мови використовують під час перекладу багатокомпонентних неологізмів англійської мови у сфері інформаційних технологій на українську мову, що зумовлено розбіжностями у типологічній структурі словосполучень у порівнюваних мовах і потребує заміни синтаксичних зв'язків.

Генералізацію застосовують для опущення одного з елементів під час

перекладу. Термінологічні словосполучення часто вживають у вигляді абrevіатур / акронімів, більшість з яких є загальноновживаними у галузі інформаційних технологій.

На основі проаналізованого матеріалу сформульовано рекомендації

для відтворення неологізмів англійської мови у сфері інформаційних технологій українською мовою.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

ВИСНОВКИ

Неологізми відіграють важливу роль у мові, сприяючи її розвитку та унікальності, завдяки своїй здатності відображати нові явища й ідеї. На основі аналізу праць українських і зарубіжних мовознавців сформульовано так визначення поняття «неологізми»: одиниці, що з'являються у мові, набувають поширення, відповідають мовній нормі та протягом певного етапу розвитку мови сприймаються більшістю носіїв мови як нові.

Установлено, що основними методами класифікації неологізмів є: класифікація за механізмом походження, тривалістю існування, ступенем новизни, ставленням до мови/мов та способами словотворення. Відповідно до способів походження, неологізми можуть бути лексичними, семантичними або фразеологічними; з огляду на тривалість існування - одноразовими, часто вживаними або стабільно вбудованими в мовну систему.

Визначено, що переклад неологізмів передбачає, щоб вони були зрозумілі й відтворені іншою мовою безпосередньо або через пояснення. У разі відсутності прямого еквівалента певного соціально-політичного явища, можна описати його або передати фонетичну чи орфографічну форму слова. Багато неологізмів не мають відповідників у словниках, тому вони стають предметом авторського перекладу.

Схарактеризовано найбільш поширені морфологічні способи творення неологізмів у сфері інформаційних технологій в англійській мові: 1) афіксацію (яка поділяється на суфіксацію та префіксацію); 2) конверсію; 3) словоскладання; 4) скорочення.

Досліджено, що оновлення та поповнення лексичного складу мови англійської мови у сфері інформаційних технологій відбувається також завдяки лексико-семантичному способу словотворення, однак він є малопродуктивним. Ці слова набули нового значення, не втративши свого первинного значення.

Виділено такі способи відтворення неологізмів англійської мови у сфері інформаційних технологій українською мовою: транскрипція і транслітерація, адаптоване транскодування, калькування, еквівалентний переклад, описовий переклад, заміна частин мови під час перекладу, генералізація.

Установлено, що транслітерацію, транскрипцію і адаптоване транскодування загалом використовують для перекладу окремих слів-неологізмів, тоді як для відтворення українською мовою термінологічних словосполучень використовують калькування.

Під час аналізу матеріалу виявлено два варіанти використання методу калькування: а) калькування без зміни порядку розташування компонентів - 15% випадків від загальної кількості аналізованих словосполучень; калькування зі зміною порядку розташування компонентів - 85% випадків від загальної кількості аналізованих словосполучень.

Калькування багатокомпонентних неологізмів англійської мови у сфері інформаційних технологій зі зміною порядку розташування компонентів класифіковано на такі підвиди: калькування зі зміною порядку розташування компонентів (інверсією) та з використанням родового відмінка з прийменником або без нього; калькування зі зміною порядку розташування компонентів (інверсією) та з використанням орудного відмінка з прийменником або без нього.

З'ясовано, що прийом еквівалентного перекладу використовують тоді, коли багатокомпонентний неологізм англійської мови відповідає неологізму української мови; описовий переклад пов'язаний з потребою у поясненні окремих елементів словосполучення; прийом заміни частин мови застосовують під час перекладу багатокомпонентних неологізмів англійської мови у сфері інформаційних технологій на українську мову, що зумовлено розбіжностями у типологічній структурі словосполучень у

порівнюваних мовах і потребує заміни синтаксичних зв'язків, генералізацію застосовують для опущенням одного з елементів під час перекладу.

На основі проаналізованого матеріалу сформульовано рекомендації для відтворення неологізмів англійської мови у сфері інформаційних технологій українською мовою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Адах Н. А. Авторські лексичні новотвори в поезії Василя Барки. семантика, функції, прагматика : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 "Українська мова". Київ, 2009. 20 с.

2. Андрієнко Т. Когнітивні чинники, що визначають вибір стратегії перекладу. *Філологічні трактати*. 2012. Т. 4, № 3. С. 5–13.

3. Андрусак І. В. Англійські неологізми кінця ХХ століття як складова мовної картини світу: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 "Германські мови" [English neologisms of the late twentieth century as a component of the linguistic picture of the world. Abstract of a thesis candidate filol. sci. diss. (Ph. D.)]. Київ, 2003. 20 с.

4. Балюта Е. Г. Неологізми англійської мови сфери екології (теоретичні засади). *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2006. № 27. С. 148–152.

5. Бережна О. О. Особливості перекладу неологізмів сфери інтернет-комунікації й комп'ютерних технологій. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2015. Вип. 19(2). С. 142–144.

6. Бойченко Л. М. Оказіоналізми як елементи поетичної моделі світу. *Сучасна картина світу: інтеграція наукового та позанаукового знання*. Суми, 2002. С. 163–169.

7. Бортничук Е. Н., Василенко І. В., Пастушенко Л. П. Словообразование в современном английском языке. Київ : Вища школа, 1988. 261 с.

8. Вель Т. М. Сфери вживання лексичних інновацій XXI століття у межах медійного дискурсу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія»*. 2019. № 38. Т. 2. С. 70–73.

9. Верба Л. П. Порівняльна лексикологія англійської та української мов. Вінниця : Нова книга, 2008. 246 с.

10. Вокальчук Г. Авторський неологізм в українській поезії XX століття (лексикографічний аспект) : монографія. Рівне : Науково-видавничий центр "Перспектива", 2004. 524 с.

11. Волох О. Т., Чемирисов М. Г. Сучасна українська літературна мова. Київ, Вища школа, 1976. 453 с.

12. Волошин Ю. К. Новоутворення та власне неологізми сучасної англійської мови (досвід диференціації нових слів) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04 "Німецькі мови". К., 1991. 20 с.

13. Громовенко В. В. Словотворення політичних неологізмів в українській та англійській мовах: зіставний аспект : дис. ... докт. філос. наук : 035 ; 03. Одеса, 2021. 204 с.

14. Демещька В. В. Адаптація як поняття перекладознавства й культурології. *Вісник СумДУ. Філологічні науки*. 2007. № 1. Т. 2. С. 96–102.

15. Дискурс іноземномовної комунікації : кол. моногр. / наук. ред. К. Кусько. – Львів : Вид-во Львів. нац. ун-ту імені Івана Франка, 2001. 495 с.

16. Дьяков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б. Основи термінотворення: Семантичний та соціолінгвістичний аспекти. Київ : КМ Академія, 2000. 218 с.

17. Єнікеєва С. М. Система словотвору сучасної англійської мови: синергетичний аспект (на матеріалі новоутворень кінця XX – початку XXI століття) : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.04 Київ, 2011. 32 с.

18. Зацний У. А. Неологізми англійської мови 80-90 років XX століття. Запоріжжя : РА Тандем-У, 1997. 396 с.

19. Зацний Ю. А. 11 вересня 2001 року і поповнення словникового складу англійської мови. *Вісник Сумського державного університету*. 2002. № 4. С. 75-79.

20. Зацний Ю. А. Розвиток словникового складу сучасної англійської мови. Запоріжжя, Вид-во Запорізького держ. ун-ту, 1998. 430 с.

21. Зацний Ю. А., Янков А. В. Інновації у словниковому складі сучасної англійської мови початку XXI століття: англо-український словник. Вінниця, Нова Книга, 2008. 360 с.

22. Зулінська М. О. Афіксація як метод утворення англійських неологізмів сфери інформаційних технологій. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2009. № 6. С. 362-366.

23. Інноваційні процеси в лексиконі та граматичному ладі сучасної української мови / Проект ДФФД : № 07.07/5 ; під кер. Є. А. Карпіловської // *Фундаментальні орієнтири науки*. К. : Академперіодика, 2005. С. 98-127.

24. Карабан В. І. Переклад англійської наукової й технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми: посібник. Вінниця : Нова книга, 2004. 574 с.

25. Квеселевич Д. І. Интеграция словосочетания в современном английском языке. Київ : Вища шк., 1983. 84 с.

26. Квеселевич Д. І., Сасіна В. П. Практикум з лексикології сучасної англійської мови. Вінниця : Нова книга, 2003. 128 с.

27. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад). Вінниця : Нова книга, 2001. 448 с.

28. Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту : навч. посіб. Київ : Знання, 2008. 423 с.

29. Кошманова Т. В. Неологізми як основний засіб поповнення словникового складу економічної сфери. *Вісник студентського наукового товариства Горлівського державного педагогічного інституту іноземних мов*. 2008, Вип 5. 148 с.

30. Лобода В. А. Перекладацькі трансформації: дефінітивний характер та проблема класифікації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2019. № 43. С. 72-74

31. Максимов С. Є. Англійська як «міжнародна допоміжна мова» епохи глобалізації на європейському просторі. *Наукові записки. Серія «Філологічні науки (мовознавство)»*. 2010. Вип. 89(2). С. 126-130.

32. Максимов С. Є. Практичний курс перекладу (англійська та українська мови). Теорія та практика перекладацького аналізу тексту. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2016. 176 с.

33. Мирошніченко В. М., Шишкова І. С. Англійські лексичні новоутворення у сфері комп'ютерних технологій та особливості їх перекладу українською мовою. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ»*. Актуальні проблеми розвитку українського суспільства. 2019, № 1 С. 87-92.

34. Мостовий М. П. Лексикологія англійської мови: підручник для інститутів і факультетів іноземних мов. Харків : Основа, 1993. 256 с.

35. Недайнова І. В., Однолеткова А. О. Неологізація як феномен оновлення англійської та української мов: проблеми перекладу. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ»*. Актуальні проблеми розвитку українського суспільства. 2019. № 1. С. 92-98.

36. Нечипоренко В. Неологізація як сучасний засіб поповнення словникового складу англійської мови // Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України : зб. наук. пр. IX Міжнар. наук.-практ. конф., м. Вінниця, 14-16 вересня 2021 р. Вінниця, 2021. Ч. 4. С. 184-190.

37. Павлюк Н. В. Перекладацька практика: методичні рекомендації. Київ : КУБГ, 2017. 42 с.

38. Рей А. Семантика. Кембрідж: Cambridge University Press, 1995. 184 стор.

39. Розер М. «Цифрова деменція» у наших дітей, залежних від екранів. *The Seattle Times*. 2014. 16 березня. URL: <http://www.seattletimes.com>

40. Сучасний словник іншомовних слів. Київ: Довіра, 2006. 790 с.

41. Татаранюк С. П. Конверсія як один з основних способів утворення неологізмів сфери екології людини (на прикладі англійської мови). *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Мовознавство*. 2012. № 22. С. 219–222.

42. Тимошенко Т. Р. Телескопия в словообразовательной системе современного английского языка. Київ: Вища школа, 1988. 159 с.

43. Тимошук Н. М. Англійські неологізми у сфері інформаційних технологій: словотвірний аспект. *Нова філологія*. 2023. № 89. С. 228–233.

44. Тимошук Н. М. Переклад англійських економічних термінів українською мовою. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Сер. Філологічні науки*. 2018, Вип. 15. С. 108–113. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nzbdpufn_2018_15_17.

45. Уманець Я. Особливості перекладу неологізмів у сфері комп'ютерних технологій та Інтернету (на основі сучасної англійської преси) // *Мова, свідомість, художня творчість, Інтернет у дзеркалі сучасних філологічних студій*. – 20xx. С. 360.

46. Шевчук Т. Р., Ясінська О. В. Засоби перекладу неологізмів сучасної англійської мови у сфері інформаційних технологій Publishing House “Baltija Publishing”, 2021.

47. Штугова М. О. Неологізми в сучасній англійській мові. *Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського національного лінгвістичного університету. Філологія, педагогіка, психологія*. 2010. Вип. 21. С. 79–85.

48. Щур І. Особливості українського комп'ютерного жаргону. *Рідна школа*. 2001. № 3. С. 10.

49. ABBYY Lingvo-online. URL: <http://www.lingvo.ua> (дата звернення 02.11.2023).

50. Beyond the Anternet // Eye on the IRC. 20.10.2012. URL:
<http://www.eysonicr.wordpress.com>.

51. Carey B. Stanford researches discover the "anternet". *Stanford Report*.
 2012. August 24. URL : <http://www.news.stanford.edu>.

52. Macmillan Dictionary. URL: <https://www.macmillandictionary.com>.

53. Notes to readers . The New York Times. 2011. Nov. 2. URL:
<http://www.nytimes.com>.

54. The effects of water privatization on women. *Africa News*. 2003. June 5.
 URL : <http://alafrica.com/stories/200306090356.html>.

55. Waldman K. For Love or Money. *Slate Magazine*. 2014. May 23. URL:
<http://www.slate.com>.

56. Word Spy. URL: <https://www.wordspy.com>.

57. World Wide Words. Investigating the English Language Across the
 Globe. URL : <http://www.worldwidewords.org>.

НУБІП УКРАЇНИ

НУБІП УКРАЇНИ

НУБІП УКРАЇНИ